

Matkailijoiden vastuullinen matkustuskäyttäytyminen

Tiina Saranen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Matkailun koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Tiina Saranen
Tutkinto Restonomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Matkailijoiden vastuullinen matkustuskäyttäytyminen
Sivu- ja liitesivumäärä 38 + 4
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, kuinka vastuulliselle matkailijalle tehdyt toimintaohjeet toteutuvat käytännössä. Kyseisen pääongelman tueksi luotiin kolme alaongelmaa: Saa-vuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat? Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista? Kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan?</p> <p>Tietoperusta ankkuroitiin käsitteisiin vastuullisuus ja kestävä kehitys. Näitä tarkasteltiin erityisesti matkailun näkökulmasta. Tämän lisäksi perehdyttiin lähemmin vastuulliseen matkailuun yleisellä tasolla sekä pohdittiin, mitä vastuullisella matkailulla tarkoitetaan yksilön näkökulmasta. Matkailijoita ja matkailualantoimijoita helpottamaan on luotu erilaisia vastuullisen matkailun ohjeita, joiden tarkoituksena on tuoda tukea vastuullisten valintojen tekemiselle. Näistä esimerkkinä voidaan pitää muun muassa Reilun matkailijan ohjeita, joita myös tässä opinnäytetyössä peilattiin.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin verkkokyselyä sosiaalisen median kanavia apuna käyttäen. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 170 vastaajaa, joiden vastausten perusteella johtopäätöksiä pyrittiin tekemään opinnäytetyön pääongelmaan liittyen.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella huomattiin, että vastuulliselle matkailijalle suunnattuja toimintaohjeita hyödynnettiin vaihtelevasti. Enemmistö kyselyyn vastanneista oli kiinnostunut muokkaamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan, mutta itse toiminnan tasolla tämän toteutuminen koettiin haasteelliseksi. Vastaajat kokivat tiedon saamisen vastuullisemmista valinnoista vaikeaksi ilman matkailijan omaa aktiivisuutta, ja siksi tähän toivottiin helpotusta lisäämällä tietoisuutta selkeiden ja ymmärrettävien ohjeiden avulla. Tulevaisuudessa tämän toteuttaminen edellyttää kuitenkin lisäselvittelyä aiheeseen liittyen, joten lisätutkimusta voitaisiin tehdä esimerkiksi yhteistyössä Reilun matkailun yhdistyksen kanssa. Olennaista olisi selvittää, mitä vastaajat tarkoittavat selkeillä ja ymmärrettävillä ohjeilla.</p>
Asiasanat Vastuullinen matkailu, kestävä matkailu, vastuullisuus, kestävä kehitys

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Vastuullisuus ja kestävä kehitys	3
2.1	Mitä on kestävä kehitys?	3
2.1.1	Kestävän kehityksen ulottuvuudet.....	4
2.1.2	Agenda 2030 - YK:n kestävä kehityksen tavoitteet.....	6
2.2	Mitä on vastuullinen matkailu?	6
2.2.1	Vastuullisen matkailun määritelmä	7
2.2.2	Vastuullisen matkailun ulottuvuudet	7
3	Vastuullinen matkailu yksilön näkökulmasta	10
3.1	Reilun matkailun yhdistys	10
3.2	Ohjeita vastuulliselle matkailijalle	11
3.2.1	Matkakohteen valitseminen.....	12
3.2.2	Kohteeseen perehtyminen	12
3.2.3	Rahankäyttö matkan aikana.....	13
3.2.4	Matkustustavan valitseminen	14
3.2.5	Omista matkakokemuksistaan viestiminen.....	15
4	Tutkimuksen toteutus	17
4.1	Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä	17
4.2	Kyselytutkimus datankeruumenetelmänä	18
4.3	Tutkimuksen datankeruu	19
5	Tulokset.....	21
5.1	Taustatiedot	21
5.2	Informaatio vastuullisemmista valinnoista.....	23
5.3	Tämänhetkinen matkustuskäyttäytyminen	24
5.4	Halukkuus muutokseen	26
6	Pohdinta	29
6.1	Johtopäätökset.....	29
6.2	Tutkimuksen pätevyys, luotettavuus ja eettisyys	31
6.3	Arvioni omasta työstä ja oppimisesta	32
	Lähteet.....	35
	Liitteet	39
	Liite 1. Kysely	39

1 Johdanto

Matkailu on nykyisin mahdollista maailmanlaajuisesti yhä useammalle ihmiselle ja kohteet, joihin ennen oli huomattavasti vaikeampi päästä, ovat nykyisin helpommin saavutettavissa ja vierailtavissa. Matkailu avaa erinomaisen mahdollisuuden irtautua normaalista arjesta, vaihtaa maisemaa, hankkia uusia elämyksiä sekä tutustua uusiin kulttuureihin. Mutta niin kuin monella muullakin asialla, myös matkailulla on kääntöpuolensa.

Matkailulla on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. Nämä vaikutukset usein kohdistuvat lukuisin eri tavoin paitsi ympäristöön myös ihmisiin, joiden elämiä matkailu koskettaa, riippumatta siitä onko itse matkailija, matkakohteen asukas tai siellä työskentelevä yrittäjä. Moni ei välttämättä itse tiedosta aiheuttavansa matkaillessaan harmia, sillä matkailun positiiviset ja negatiiviset vaikutukset usein kulkevat käsi kädessä. Tiedostamattaan yrittäessään luoda matkakohteelle jotakin hyvää, voi tulla huomaamattaan vahingossa aiheuttaneekseenkin vahinkoa.

Informaatiota vastuullisemmista vaihtoehdoista sekä omien valintojensa vaikutuksista voi olla välillä haastava löytää, sillä tietoa voi löytyä melko hajanaisesti eri lähteistä. Jos kuitenkin kärsivällisesti etsii ja aiheeseen perehtyy, voi löytää tähän tarkoitukseen luotuja oppaita. Mutta kuinka moni on todellisuudessa valmis näkemään tähän vaivaa?

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmana on seuraava: Kuinka vastuulliselle matkailijalle tehdyt toimintaohjeet toteutuvat käytännössä? Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, saavuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat. Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista? Sekä, kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan?

Tutkimuksessa käytetään hyväksi Reilun matkailun yhdistyksen tekemiä Reilun matkailijan ohjeita. Tavoitteena on saada vastauksia eri-ikäisiltä Suomessa asuvilta matkaajilta luotettavan kokonaiskuvan saamiseksi. Tutkimusmenetelmänä toimii kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus ja tiedonkeruu tapahtuu kyselyn avulla sosiaalisen median kanavia käyttäen.

Taulukossa 1 esitellään peittomatriisi, josta käy ilmi se, missä kohdassa raporttia ja kyselyä käsitellään tutkimuksen alaongelmia. Alaongelmien avulla selvitetään opinnäytetyön pääongelma: Kuinka vastuulliselle matkailijalle tehdyt toimintaohjeet toteutuvat käytännössä?

Taulukko 1. Peittomatriisi

Alaongelmat	Tietoperusta (luku)	Tulokset (luku)	Lomakkeen kysymykset
Saavuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat?	2.2	5.2	5
Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista?	3.2	5.1	6
Kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan?	3	5.4	7, 8

Vastuullinen matkailu on hyvin ajankohtainen ja olennainen aihe tämän päivän matkailussa. Tämä on myös syy sille, miksi kyseistä aihetta päädyttiin käsittelemään tässä opinnäytetyössä. Vaikka sana "vastuullinen" olisikin terminä monelle jo ennestään tuttu, kuinka moni matkailija todellisuudessa omalla käyttäytymisellään toteuttaa vastuullisuutta. Siksi tätä aihetta on tärkeä tutkia.

Matkailu on jo vuosikymmenien ajan kasvanut kestävästi, mutta sama ei voi jatkua, mikäli tavoitteena on pitää elinolot maanpäällä suotavina. Tietoisuuden lisääminen ja tiedon saannin helppous ovat kriittisiä tekijöitä, mikäli tavoitteena on kulkea kohti parempaa maailmaa. Informaatio vastuullisemmista vaihtoehdoista kuuluu kaikille, mutta kuinka moni todellisuudessa tätä informaatiota vastaanottaa ja lopulta konkreettisesti omassa toiminnassaan toteuttaa. Aiheen tutkiminen tuo uutuusarvoa vastuulliselle matkailulle, sillä viimekädessä matkailijat itse päättävät omilla valinnoillaan siitä, muuttuuko matkailu vastuullisempaan suuntaan vai ei.

2 Vastuullisuus ja kestävä kehitys

Käsitteitä vastuullisuus ja kestävä kehitys nähdään käytettävän usein samassa lauseessa. Tästä johtuen moni saattaakin pitää niitä toistensa synonyymeina. Yleispätevää määritelmää näiden kahden käsitteen erolle on suhteellisen haastava löytää, mutta synonyymejä ne eivät kuitenkaan ole. Tiivistettynä kuitenkin voitaisiin sanoa, että vastuullisuus ja kestävä kehitys ovat kaksi eri käsitettä, joilla on eri lähestymistavat samojen tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä tavoitteita ovat muun muassa ilmastonmuutoksen hillitseminen, luontokadon pysäyttäminen, luonnonvarojen säästäminen, tasa-arvon edistäminen sekä oikeudenmukaisuuden puolustaminen. (Lehtonen 18.1.2023.)

Tästä huolimatta kestävä kehitys voidaan kuitenkin nähdä osana vastuullisuutta (Ennelin 23.3.2023). Se selittääkin, miksi näitä käsitteitä nähdään käytettävän usein samassa lauseessa. Kestävän kehityksen tavoitteena on taata hyvät elinolosuhteet sekä nykyisille että tuleville sukupolville (Härmä & Nasib 2023). Kestävä kehitys ohjaa punnitsemaan toiminnan pitkän aikavälin hyötyjä ja haittoja. Se on haittojen minimoimista, joka ympäristön, yhteiskunnan ja talouden näkökulmasta tarkoittaa suotuisaa, turvallista ja vakaata elinympäristöä. (Lehtonen 18.1.2023.) Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan siis tavoitetta, johon toiminnassa pyritään (Blinnikka 8.9.2020).

Vastuullisuudella puolestaan tarkoitetaan valintoja ja tekoja, jotka ohjaavat arvioimaan ihmisen ja yhteiskunnan toiminnan eettistä oikeutusta ja velvollisuutta (Lehtonen 18.1.2023). Sana ”vastuullinen” tarkoittaa Kielitoimiston sanakirjan (2022) mukaisesti jostakin vastuussa olevaa, vastaavaa, vastuunalaista ja vastuuvollista; vastuunsa tuntevaa, vastuunsa vakavasti ottavaa, sekä jotakin, josta on (suuri) vastuu ja joka edellyttää vastuun ottamista. Vastuullisuudessa kyse on siis sekä jostakusta että jostakin (Edelheim & Ilola 2017, 229).

Näiden tietojen perusteella voidaan siis sanoa, että kestävällä kehityksellä tarkoitetaan tavoitetta, johon pyritään vastuullisella toiminnalla eli toisin sanoen ottamalla vastuu toiminnan kestävydestä (Ennelin 23.3.2023). Tämän luvun tarkoituksena on pohtia tarkemmin kestävästä kehityksestä ja sen ulottuvuuksista sekä määritellä mitä tarkoitetaan vastuullisella matkailulla.

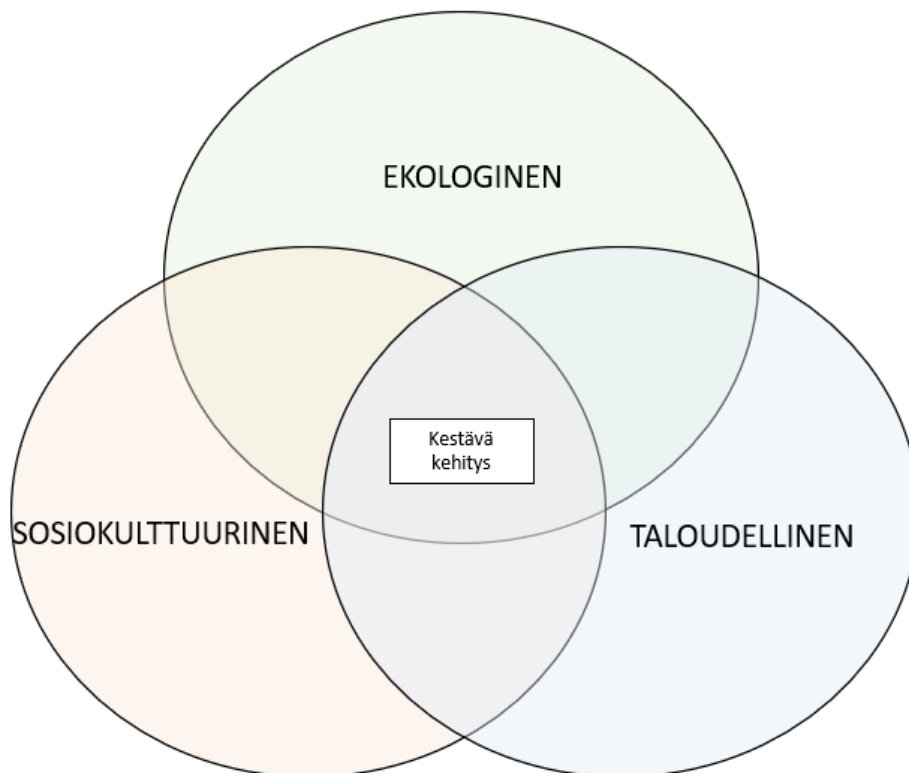
2.1 Mitä on kestävä kehitys?

Kestävä kehitys tulee englannin kielen sanoista sustainable development, ja sen yksi tunnetuimmista määritelmistä on peräisin Brundtlandin raportista vuodelta 1987. Raportissa kestävä kehitys määritellään seuraavasti: ”Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (Brundtland 1987, 41).

Toisin sanoen kestävällä kehityksellä tarkoitetaan kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa (Ympäristöministeriö 2023). Se on paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti jatkuvaa ja ohjattua muutosta, jonka tavoitteena on pitää yllä hyviä elinolosuhteita sekä nykyisille että tuleville sukupolville. Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että päätöksenteossa ja toiminnassa, niin paikallisesti kuin globaalistikin, otetaan luonnon kantokyvyn ja moninaisuuden säilymisen asettamissa rajoissa, huomioon tasavertaisesti sekä ympäristö, ihminen että talous. (Härmä & Nasib 2023.)

2.1.1 Kestävän kehityksen ulottuvuudet

Kestävä kehitys voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen. Näitä ovat ekologinen (ympäristöllinen), taloudellinen ja sosiokulttuurinen (sosiaalinen ja kulttuurinen) kestävyys. Mainitut kolme osa-aluetta muodostavat edelleen kestävä kehityksen kolme pilaria, jotka yhdessä muodostavat kestävä kehityksen kokonaisuuden (kuva 1). Kestävän kehityksen kokonaisuudessa kaikki sen osa-alueet ovat yhteydessä toisiinsa tarkoittaen, että ne voivat yhdessä joko vahvistaa toisiaan tai olla ristiriidassa keskenään. Kestävässä toiminnassa olennaista on pitää nämä osa-alueet tasapainossa keskenään. (UNEP & WTO 2005, 9.)

Kuva 1. Kestävän kehityksen kolme pilaria (mukaiillen UCLA 14.4.2021, 2:04 – 2:13 min.)

Kestävän kehityksen osa-alueista onkin jo puhuttu monen vuosikymmenen ajan ja yhä tänäkin päivänä ekologinen, taloudellinen ja sosiokulttuurinen kehitys ovat keskeisiä näkökulmia tähän kyseiseen aiheeseen liittyen. Uudemmissa kestävän kehityksen määritelmissä näiden lisäksi mainitaan kuitenkin myös poliittinen kestävyys, jonka voidaan ajatella näkyvän kolmen muun osa-alueen taustalla (Edelheim & Ilola 2017, 238).

Ekologisen kestävyuden sanotaan olevan kestävän kehityksen keskeisin osa-alue, sillä sen nähdään vaikuttavan muihin osa-alueisiin luoden mahdollisuuden niiden toteutumiselle (Greenreality 2023a). Tavoitteena on pyrkiä säilyttämään maapallon kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuus, ekosysteemien toimivuus sekä sopeuttaa ihmisten pitkän aikavälin taloudellinen ja aineellinen toiminta maapallon luonnonvarojen riittävyyteen ja luonnon kantokykyyn (Ympäristöministeriö 2023).

Taloudellinen kestävyys nähdään puolestaan sosiaalisen kestävyuden perustana ja sen toteutuminen on edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminnoille sekä kansallisen hyvinvoinnin edistämiseksi (Ympäristöministeriö 2023; Härmä & Nasib 2023). Taloudellisella kestävyydellä viitataan tasapainoiseen ja kestäväan kasvuun, joka ei pitkällä tähtäimellä perustu yhteiskunnan velkaantumiseen tai pääoman, kuten luonnonvarojen liikkakäyttöön tai häviämiseen (Härmä & Nasib 2023). Sen tavoitteena on käyttää uusiutumattomia luonnonvaroja kohtuudella ja tasapuolisesti, sekä kierrättää ja minimoida ympäristölle haitallinen hävikki ja korvata voitava uusiutuville luonnonvaroilla (Greenreality 2023b; Härmä & Nasib 2023). Kehitystä pidetään kestäväna, kun luonnonvarat uusiutuvat tarvetta nopeammin (Härmä & Nasib 2023).

Sosiokulttuurisella kestävyydellä viitataan sekä sosiaaliseen että kulttuuriseen kestävyys. Sosiaalisen kestävyuden tavoitteena on vaalia yhteisöllisyyttä, oikeudenmukaisuutta sekä tasa-arvoa. Sen edellytyksenä on pyrkiä luomaan kaikille hyvinvoinnin edellytykset, tarkoittaen yhdenvertaisia oikeuksia niin koulutuksen, terveydenhuollon, ruoan kuin turvallisuudenkin suhteen sekä omassa maassa että maailmanlaajuisesti. (Greenreality 2023c.) Sosiaalisen kestävyuden ajatuksena on, että nämä hyvinvoinnin edellytykset siirtyisivät sukupolvelta toiselle (Ympäristöministeriö 2023).

Kulttuurinen kestävyys puolestaan takaa kulttuurien kehittymisen ja säilymisen sukupolvelta toiselle. Tarkoituksena on suojella ja kunnioittaa monimuotoisuutta ja kaikkien oikeuksia sekä vaalia ja välittää eteenpäin kulttuuriperinnön näkökulmasta kieliä, perinteitä ja tapoja. (Härmä & Nasib 2023.) Monimuotoisuuden säilymisen lisäksi kulttuurisen kestävyuden tavoitteena on edistää eri välisten kulttuurien yhteiseloja, minkä perusteella myös rauhan, ihmisoikeuksien ja yhteistyön edistäminen ovat merkittävä osa kulttuurista kestävyyttä (Greenreality 2023c; Härmä & Nasib 2023).

2.1.2 Agenda 2030 - YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

Vuonna 2015 YK:ssa hyväksytyt nykyiset kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals) eli *Agenda 2030*, ohjaavat maailman kaikkien maiden kestävän kehityksen työtä (Visit Finland 2023a, 13; Kestäväkehitys.fi 2023). Tämä oli ensimmäinen kerta, kun kestävän kehityksen toimintaohjelma ulottui koskemaan yleisesti kaikkia maailman maita, eikä vain niin kutsuttuja kehittyviä maita (Visit Finland 2023a, 13).

Agenda 2030 sisältää 17 kestävän kehityksen tavoitetta ja 169 alatavoitetta, jotka maiden tulisi saavuttaa yhdessä vuoteen 2030 mennessä. Vastuu Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamisesta on maiden hallituksilla, mutta, koska näiden tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista vain laajalla yhteistyöllä, tarvitaan sitoutumista tämän lisäksi myös muun muassa tutkimuslaitoksilta, kansallisiin järjestöiltä sekä yrityksiltä. (Kestäväkehitys.fi 2023; Visit Finland 2023a, 14.) Virallisesti Agenda 2030:n tavoitteisiin on sitoutunut kukin YK:n jäsenmaa. Suomi on halunnut olla ensimmäisten joukossa toteuttamassa vapaaehtoista seurantaa kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta. (Visit Finland 2023a, 14.)

Suomi pyrkii toiminnallaan tukemaan Agenda 2030:n toteutumista niin kotimaassa kuin globaalisti. Suomella on kunnianhimoinen tavoite olla hiilineutraali maa vuoteen 2035 mennessä ja ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta. (Visit Finland 2023a, 3.) Suomen yhteiskunnan osallistamisesta kestävän kehityksen työhön tukee Suomen kestävän kehityksen toimikunta, jonka puheenjohtajana toimii Suomen pääministeri. Toimikunnan tehtävänä on vauhdittaa Agenda 2030:n toimeenpanoa ja kytkemistä kansallisen kestävän kehityksen työhön, sekä seurata kansallisen yhteiskuntasitoumuksen edistymistä. (Kestäväkehitys.fi 2023.)

Suomen kunnianhimoinen tavoite edellyttää hiilinielujen vahvistamista ja nopeutettuja päästövähennyksiä kaikilla sektoreilla. Tästä esimerkkinä muun muassa Suomen matkailuelinkeinolle on rakennettu Suomen kansallinen kestävän matkailun Sustainable Travel Finland (STF) – ohjelma, jonka avulla nämä kyseiset tavoitteet pyritään saavuttamaan. (Visit Finland 2023a, 3.) Ohjelma tarjoaa yrityksille ja matkakohteille kestävän matkailun kehittämisen työkalupakin, jonka avulla kestävien toimenpiteiden ja valintojen omaksuminen alueen tai yrityksen arkeen helpottuu. Ohjelman läpikäynnille, kriteerit täyttävälle yrityksille ja matkakohteille myönnetään Sustainable Travel Finland -merkki, jolla viestitään kansainvälisille matkailijoille kestävästä toiminnasta. (Visit Finland 2023b.)

2.2 Mitä on vastuullinen matkailu?

Vastuullisen matkailun käsite sai alkunsa Kapkaupungin julistuksessa (*Cape Town Declaration*), Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kestävän kehityksen huippukokouksen yhteydessä vuonna 2002. Vastuullinen matkailu perustuu kestävän matkailun (*sustainable tourism*) käsitteeseen, joka

puolestaan liittyy yleiseen keskusteluun kestävästä kehityksestä. (Dolinšek, Kulusjärvi, Ojala & Tervokankare 2021, 7.) Tästä mainittiinkin jo alaluvussa 2.1. Maailman matkailujärjestö määrittelee kestävä matkailun sellaisena matkailuna, joka huomioi nykyiset sekä tulevat taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset sekä matkailijoiden, matkailualan, ympäristön sekä kohdeyhteisöjen tarpeet (Blinnikka 8.9.2020).

2.2.1 Vastuullisen matkailun määritelmä

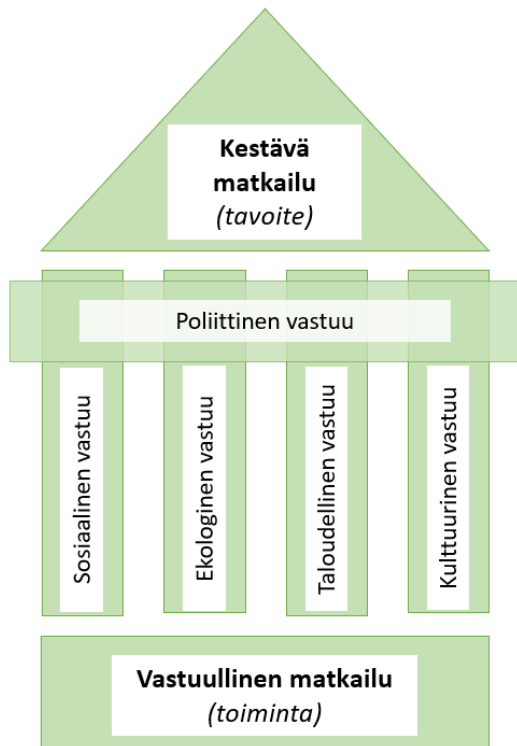
Kaikenlainen matkailu voi olla vastuullista, kunhan se noudattaa vastuullisen matkailun periaatteita (Edelheim & Ilola 2017, 229). Vastuullisen matkailun (responsible tourism) peruseriaatteena on matkailun avulla vaikuttaa myönteisesti paikallisiin yhteisöihin, paikallisiin kulttuureihin, työntekijöihin, matkailijoihin sekä luontoon tehden kohteesta paremman paikan asua ja vieraila. Ja nimenomaan näin päin. (Dolinšek ym. 2021, 7; Blinnikka 8.9.2020.)

Vastuullisen matkailun toteutuminen edellyttää, että jokainen matkailutoimintaan osallistuva sidosryhmä toimii vastuullisesti. Matkailun sidosryhmiä ovat kaikki ne, jotka vaikuttavat matkailun toimintaan, että myös ne joihin matkailutoiminta vaikuttaa. (Edelheim & Ilola 2017, 229.) Edellytyksenä on, että jokainen sidosryhmä on vastuussa toiminnastaan ja niiden seurauksista muille sidosryhmille sekä ympäristölle, jossa matkailutoimintaa toteutetaan (Dolinšek ym. 2021, 7).

Vastuullisella matkailulla on paikallisyhteisöllinen näkökulma (Blinnikka 26.4.2021, 9:16-9:21 min.). Toisin sanoen matkailua pidetään vastuullisena, kun se tapahtuu paikallisten ihmisten ja luonnon ehdoilla (Edelheim & Ilola 2017, 231). Sitä ei siis tulisi kehittää paikallisyhteisön kustannuksella, vaan yhteistyössä paikallisten kanssa haluttuun suuntaan (Blinnikka 26.4.2021, 9:34-9:42 min.). Olennaista on ymmärtää, että se mikä on vastuullista, riippuu aina paikallisista olosuhteista. Matkailijat ovat vain tilapäisiä vierailijoita paikassa, joka on sen asukkaille koti. (Edelheim & Ilola 2017, 231.)

2.2.2 Vastuullisen matkailun ulottuvuudet

Vastuullisella matkailulla ei viitata erilliseen matkailun tyyppiin, vaan voidaan sanoa, että kestävä matkailu on osa vastuullista matkailua (Edelheim & Ilola 2017, 231). Kestävässä matkailussa kyse on tavoitteista ja suunnitelmista, kun taas vastuullisessa matkailussa kyse on konkreettisista teoista ja käytänteistä, joiden avulla tavoitteeseen päästään. Toisin sanoen vastuullinen matkailu tarkoittaa konkreettisia tekoja ja käytänteitä, joiden avulla kulttuurinen, sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys tavoitetaan. (Blinnikka 26.4.2021, 1:50-2:40 min.)

Kuva 2. Vastuullisen ja kestävän matkailun suhde sekä ulottuvuudet (mukaillen Dolinšek ym. 2021, 8)

Vastuullisella matkailulla nähdään olevan viisi eri ulottuvuutta (kuva 2): sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen, ekologinen ja poliittinen vastuu. Sosiaalisessa vastuullisuudessa tavoitteena on, että matkailutoiminnasta aiheutuvat negatiiviset vaikutukset paikallisten yhteisöjen elämässä olisivat mahdollisimman pienet ja, että matkailusta saadut hyödyt jakautuisivat mahdollisimman tasaisesti eri sidosryhmien kesken. Konkreettisella toiminnan tasolla tämä näkyy niin, että paikalliset yhteisöt otetaan mukaan matkailun suunnitteluun ja kehittämiseen. (Dolinšek ym. 2021, 7.) Tarkoituksena on varmistaa, että matkakohteessa asuvat paikalliset kykenevät elämään normaalisti yhteisön jäseninä ilman että normaalielämä häiriintyisi matkailun takia (Grym & Jaakkola 9.6.2020a). Huomiota otetaan heikommassa asemassa olevat, paikallisia ihmisiä työllistetään sekä heille tarjotaan hyvät työolot ja oikeudenmukaiset palkat (Dolinšek ym. 2021, 7).

Ekologisessa vastuullisuudessa tavoitteena on vähentää matkailutoiminnan ympäristölle, luonnolle ja maisemalle haitallisia vaikutuksia sovittamalla matkailutoiminta tasapainoon luonnon kantokyvyn kanssa (Grym & Jaakkola 9.6.2020b; Dolinšek ym. 2021, 7). Toiminnassa tämä näkyy esimerkiksi jätteiden lajitteluna ja käsittelyinä, pienentyvänä veden ja sähkön kulutuksena, lähiruuan suosimisena, sekä matkailijamäärien suorien vaikutuksien vähenemisenä luontoon, eläimistöön ja kasvitöön (Dolinšek ym. 2021, 7).

Taloudellisessa vastuullisuudessa tavoitteena on, että matkailutoiminta on taloudellisesti kannattavaa (Dolinšek ym. 2021, 7). Vastuullinen matkailu ei lisää taloudellista epätasa-arvoa vaan hyödyttää paikallista yhteisöä pitkällä aikavälillä (Dolinšek ym. 2021, 7; Grym & Jaakkola 9.6.2020c). Taloudellisesti vastuullinen matkailu tuottaa toiminnan tasolla paikallisille työpaikkoja ja tuloja, suosii palveluissa ja tuotteissa paikallisia yrityksiä ja yrittäjiä, eikä aiheuta kielteisiä vaikutuksia muille elinkeinoille (Dolinšek ym. 2021, 7).

Kulttuurisessa vastuullisuudessa tavoitteena on edistää ja säilyttää kulttuuriperinnön monimuotoisuus. Toiminnan tasolla tämän tehtävänä on auttaa ymmärtämään kulttuurien välisiä eroja sekä lisätä molemminpuolista kunnioitusta matkailijoiden ja paikallisten asukkaiden välillä (Dolinšek ym. 2021, 7–8).

Poliittinen vastuullisuus puolestaan nähdään vastuullisuuden neljää muuta ulottuvuutta läpileikkävänä tekijänä. Poliittisten ja taloudellisten toimijoiden päätökset vaikuttavat sekä suoraan että välillisesti oikeudenmukaisuuden toteutumiseen matkailussa. Poliittisesti vastuullisessa matkailutoiminnassa tavoitteena on huomioida sidosryhmiä, joilla on vähemmän valtaa vaikuttaa itse. (Dolinšek ym. 2021, 8.)

3 Vastuullinen matkailu yksilön näkökulmasta

Kuten alaluvussa 2.2.1 mainittiin, vastuullisen matkailun toteutuminen edellyttää, että jokainen matkailutoimintaan osallistuva sidosryhmä toimii vastuullisesti. Näitä sidosryhmiä ovat kaikki ne, jotka vaikuttavat matkailun toimintaan, sekä ne, joihin matkailutoiminta vaikuttaa. (Edelheim & Ilola 2017, 229.) Tämä tarkoittaa sitä, että myös itse matkailijat ovat vastuussa vastuullisen matkailun peruseriaatteiden edistämisestä.

Vastuullinen toiminta matkanteossa vaatii omatoimista tiedonhakua ja selvittelyä (Reilun matkailun yhdistys 2021a). Tämä voi tuntua monesta haastavalta, mutta yksin ei tarvitse kuitenkaan näiden kanssa kamppailla. Vastuullisen matkailun toteutumiselle löytyy nimittäin oppaita, joiden tarkoituksena on antaa matkailijoille neuvoa, mitä matkan suunnittelussa tulisi huomioida, jotta matka toteutuisi mahdollisimman vastuullisesti. Hyvänä esimerkkinä tässä voidaan pitää esimerkiksi WWF:n (World Wide Fund For Nature) vastuullisen matkailun opasta, jossa visuaalisesti kuvien ja yksinkertaisen kuvatekstin avulla pyritään ohjaamaan lukijaa vastuullisempien valintojen äärelle (WWF 2017).

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Reilun matkailun yhdistyksen luomia Reilun matkailijan ohjeita. Tämän luvun tarkoituksena ei ole käydä Reilun matkailijan ohjeita yksitellen läpi, vaan luoda niitä apuna käyttäen informaatiota siitä, mitä matkailijan tulisi huomioida matkaa suunnitellessaan, jotta matka voisi toteutua mahdollisimman vastuullisesti.

3.1 Reilun matkailun yhdistys

Reilun matkailun yhdistys on vuonna 2003 perustettu suomalainen kansalaisjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää vastuullista matkailua tiedottamalla reilun matkailun periaatteita matkailijoille ja matkailualan toimijoille (Greenkey 2023; Reilun matkailun yhdistys s.a). Yhdistyksen tavoitteena on luoda keskustelua eri toimijoiden välillä matkailun vaikutuksista sekä eettisten valintojen merkityksestä matkailussa niin kotimaassa kuin ulkomailla (Reilun matkailun yhdistys s.a).

Yhdistyksen visiona on luoda maailma, jossa matkailijat tiedostavat toimintansa mahdolliset seuraukset, ja pyrkivät aktiivisesti vähentämään toiminnastaan aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia ja maksimoimaan positiivisia. Tavoitteena on tilanne, jossa matkailijat hakevat matkoiltaan aitoja kokemuksia ja vastaanottavat maat hyötyvät matkailusta joutumatta uhraamaan ympäristöään tai kulttuuriaan. (Reilun matkailun yhdistys s.a.)

Perustamisensa yhteydessä vuonna 2003, Reilun matkailun yhdistys loi ”Reilun matkailijan” ohjeet tuomaan apua matkailijoille reilumpien valintojen tekemisessä. Näitä ohjeita on vuosien varrella täsmennetty useaan otteeseen niin maailman kuin matkailunkin muuttuessa, kunnes vuonna 2021

yhdistys näki ohjeiden tarvitsevan perusteellisempaa muutosta. Tämän muutosprosessin yhteydessä syntyivät Reilun matkailijan uudet ohjeet, joita myös tänä päivänä käytetään. (Reilun matkailun yhdistys 2021b.)

Ohjeet sisältävät kaikkiaan kymmenen eri kohtaa, joista jokainen sisältää kolme eri osiota: Tiedä, Toimi ja Syvenny (Reilun matkailun yhdistys 2021b). Näitä ohjeita apuna käyttäen kenellä tahansa on mahdollisuus oppia matkustamaan reilummin (Greenkey 2023). Reilun matkailijan ohjeet ovat seuraavat:

1. Ota selvää ja tiedosta vastuusi
2. Vältä ruuhkia
3. Valitse vähäpäästöinen liikkumismuoto
4. Käytä rahasi reilusti
5. Säästä energiaa ja vettä sekä minimoijätteet
6. Kunnioita paikallista kulttuuria ja ihmisiä
7. Suojele luontoa ja eläimiä
8. Viesti vastuullisesti
9. Matkusta turvallisesti
10. Edistä vastuullista matkailua. (Reilun matkailun yhdistys 2021b.)

3.2 Ohjeita vastuulliselle matkailijalle

Matkailijan näkökulmasta vastuullinen matkailu on sitä, että tiedostetaan oma vastuu ja tehdään vastuullisia valintoja matkatessa (Reilun matkailun yhdistys 2021a). Maapallon tilaan meistä voi vaikuttaa jokainen ja lopulta se, mihin suuntaan matkailu muuttuu, riippuu paljolti siitä, miten matkailijoiden matkustuskäyttäytyminen muuttuu (Ekomatkaajat 2022; Jaakkola 9.6.2020). Mitä vastuullisempia valintoja matkailijat itse haluavat tehdä ja mitä vastuullisempaa toimintaa matkailijat itse vaativat, sen paremmin nämä toiveet ja vaatimukset huomioidaan myös tarjonnassa kaikkialla maailmassa (Jaakkola 9.6.2020).

Haasteena on kuitenkin oppia valitsemaan niin, että omista teoista koituu enemmän hyvää kuin huonoa. Moni ei välttämättä itse edes tiedosta aiheuttavansa matkaillessaan harmia. Tämän takia tietoisuuden lisääminen sekä tiedon saannin helppous ovatkin niin kriittisiä tekijöitä matkalla kohti parempaa maailmaa. Omasta toiminnasta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia on huomattavasti helpompaa vähentää ja myönteisiä vahvistaa, jos matkailijat itse ymmärtävät, mitä ne missäkin kohteissa ovat. (Jaakkola 9.6.2020.)

Jotta matka voisi toteutua mahdollisimman vastuullisesti, tulisi vastuullisen toiminnan alkaa jo aivan matkan alkumetreillä. Tämä tarkoittaa sitä, että vastuullisen matkailun tulisi alkaa jo

matkakohteen valitsemisen yhteydessä matkakohteeseen etukäteen perehtymällä. Vain tiedostava matkailija pystyy parhaalla mahdollisella tavalla toimimaan matkatessaan vastuullisesti. Tiedostavasti toimiva matkailija perehtyy matkakohteeseensa etukäteen sekä ottaa selvää, kuinka omaa matkustuskäyttäytymistään olisi mahdollista muuttaa vastuullisempaan suuntaan niin ennen matkaa, matkan aikana kuin matkan jälkeenkin. (Reilun matkailun yhdistys 2021a.)

3.2.1 Matkakohteen valitseminen

Ennen matkakohteen valitsemista vastuullisesti toimiva matkailija tarkastelee omaa matkustuskäyttäytymistään kriittisesti ja pohtii, miksi onkaan matkalle lähdössä. Olisiko matkustustarvetta kenties mahdollista korvata matkustamisen sijaan jollakin muulla aktiviteetilla? Voisiko arjesta irtautua esimerkiksi hankkimalla elämyksiä lähiretkeilystä? Tai voisiko uuteen kulttuuriin tutustua lukemalla sen historiasta tai vaikka katsomalla aiheeseen liittyvän dokumentin? (Reilun matkailun yhdistys 2021a.)

Mikäli matkalle päätetään kuitenkin lähteä, vastuullisesti toimiva matkailija pyrkii matkustaessaan, niin kotimaassa kuin ulkomaillakin, toimimaan tiedostavasti ja näin minimoimaan toiminnastaan aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia sekä vahvistamaan myönteisiä, niin ympäristön, yhteiskunnan kuin taloudenkin näkökulmasta. Olennaista on selvittää erilaisten luotettavien lähteiden avulla, mitä matkailun vaikutukset ovat missäkin kohteessa. (Reilun matkailun yhdistys 2021a.)

Kohdetta valitessaan, vastuullinen matkailija huomioi muun muassa kohteen suosion sekä matkan ajankohdan. Mihin aikaan vuodesta kohteessa on meneillään huippuseasonki? Kärsiikö kohde liikamatkailusta? Olisiko ruuhkaisia aikoja mahdollista välttää? Vai voisiko jokin muu kohde tarjota vastaavan tai jopa paremman kokemuksen? (Reilun matkailun yhdistys 2021c.)

Vastuullinen matkailija pyrkii sijoittamaan matkustamisen ajankohdan tapahtumaan matkailuseasongin ulkopuolella ja keksimään vaihtoehtoisia kohteita liikamatkailusta kärsiville kohteille. Matkailijoiden tasaisempi virta on monelle kohteelle huomattavasti kestävämpi vaihtoehto kuin huippuseasonkien matkailijamassat, sillä se vaikuttaa positiivisesti kohteen paikallistalouteen, ympäristön ja infrastruktuurin kestävyYTEEN sekä paikallisväestön hyvinvointiin. (Reilun matkailun yhdistys 2021c.)

3.2.2 Kohteeseen perehtyminen

Kun sopiva kohde ja matkan ajankohta on löydetty, vastuullinen matkailija perehtyy kohteeseen ja selvittää, minkälainen maa onkaan kyseessä. Onko jotain toisin kuin omassa kotimaassa? Mitä tulisi tietää ennen kohteeseen matkaamista? Entä se, kuinka omalla käytöksellä voisi edesauttaa vastuullisen matkailun toteutumista? (Reilun matkailun yhdistys 2021a.) Tässä kohtaa olennaista

on ymmärtää, niin kuin alaluvussa 2.2.1 mainittiinkin, että se mikä on vastuullista, riippuu aina paikallisista olosuhteista (Edelheim & Ilola 2017, 231).

Vastuullinen matkailija perehtyy muun muassa kohteen terveydellisten olojen sekä turvallisuuden tilaan. Onko kohteessa turvallista? Miten tulisi toimia ja mitä tulisi välttää? Entä mitä tulisi tehdä ja keneen ottaa yhteyttä, mikäli kohdalle sattuisi ongelmatilanne? Mistä löytyisi paikalliset viranomaisohjeet esimerkiksi epidemia- tai kriisitilanteissa? Vastuullisesti toimiva matkailija huolehtii itsensä lisäksi myös muiden turvallisuudesta ja terveydestä. Tietoa kohteen terveydellisistä oloista ja turvallisuuden tilasta voi etsiä muun muassa Ulkoministeriön matkustustiedotteiden kautta. (Reilun matkailun yhdistys 2021d.)

Tämän lisäksi vastuullinen matkailija perehtyy myös kohteen kulttuuriin ja elämäntyyliin, pääuskuntoihin sekä tapoihin ja käytänteisiin. Eroavatko nämä siitä mihin on itse tottunut? Mitä vaikutusta näillä on matkailijan toimintaan? Entä, minkälaiset ovat kohteen tavat ja säännöt? Matkailijan on syytä pohtia etukäteen, pystyykö sopeutumaan kohteen kulttuuriin ja elämäntyyliin, vai herättääkö jokin, muun muassa tasa-arvoon tai pukeutumiseen liittyen, liikaa ristiriitaisia tunteita. Mikäli tunteet ovat liian ristiriitaiset, saattaa olla järkevintä miettiä toista kohdetta. Tutustumalla etukäteen kunkin maan lakeihin ja käytänteisiin, on mahdollista välttää monia ongelmatilanteita, eikä tule ainakaan vahingossa loukanneeksi ketään. Vastuullinen matkailija kunnioittaa kohteensa paikallista kulttuuria ja sen ihmisiä. (Reilun matkailun yhdistys 2021e.)

Lopuksi vastuullinen matkailija perehtyy tarkemmin vielä kohteeseen kohdistuviin matkailun vaikutuksiin ja selvittää, miten voisi omilla valinnoillaan pienentää matkastaan aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. Minkälaisia ympäristöllisiä, taloudellisia tai yhteiskunnallisia vaikutuksia matkailu kohdistaa kohteeseen? Miten nämä vaikutukset kohdistuvat esimerkiksi luontoon, eläimiin tai ihmisiin? Ja, kuinka näitä tulisi suojella? Tietoa matkailun vaikutuksiin liittyen voi etsiä mahdollisuuksien mukaan muun muassa tutustumalla matkakohteen omiin nettisivuihin, tutkimalla kohteesta tehtyjä matkaoppaita tai vaikka lukemalla matkabloggaajan kokemuksista kyseiseen kohteeseen liittyen. Kun matkailija on tietoinen jo etukäteen kohteen alueellisista haasteista, on toiminnasta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia helpompi välttää, tai ainakin pienentää. (Reilun matkailun yhdistys 2021a.)

3.2.3 Rahankäyttö matkan aikana

Matkailu on merkittävä teollisuudenala, elinkeino ja työllistäjä, ja maailmanlaajuisesti noin joka kymmenes ansaitsee elantonsa matkailun parissa (Reilun matkailun yhdistys 2021f). Niin kuin alaluvussa 2.2.2 mainittiinkin, vastuullisen matkailun tavoitteena on olla taloudellisesti kannattavaa (Dolinšek ym. 2021, 7). Vastuullisen matkailun ajatuksena on pyrkiä edistämään pitkäaikaista

taloudellista kehitystä, matkailutulojen tasaista jakautumista sekä parantamaan sen parissa työskentelevien elintasoja (Reilun matkailun yhdistys 2021f).

Vastuullisesti matkatessa olennaista on, että matkailija pyrkii varmistamaan matkaan käytetyn rahan päätyminen oikeaan tarkoitukseen (Reilun matkailun yhdistys 2021f). Tämä vaatii etukäteen perehtymistä matkan aikana käyttämiin palveluntarjoajiin sekä yrityksiin, niin toiminnan omien nettisivujen kuin muidenkin lähteiden kautta, unohtamatta lähdekritiikkiä (Reilun matkailun yhdistys 2021a; Reilun matkailun yhdistys 2021h). Vastuullista on suosia kohteen paikallisia palveluita ja yrityksiä, mutta samalla on kuitenkin tarpeellista olla tietoinen näiden toimijoiden vastuullisista toimista muidenkin kestävä kehityksen osa-alueiden kohdalla (Reilun matkailun yhdistys 2021f).

Palveluntarjoajan tai yrityksen vastuulliseen toimintaan voi tutustua muun muassa heidän omien nettisivujensa kautta. Olennaista on tutustua yrityksen omaan viestintään vastuullisuutta kohtaan, sekä selvittää, kuinka yritys viestii omasta vastuullisesta toiminnastaan? Miten ekologinen, taloudellinen ja sosiokulttuurinen kehitys huomioidaan? Entä, vastaako asiakkaiden arvio yrityksen antamaa kuvaa itsestään? (Reilun matkailun yhdistys 2021f.) Vastuullinen matkailija suosii matkatesaan vastuullisia ja paikallisia toimijoita niin liikkumisessa, majoituksessa, aktiviteeteissa kuin muissakin matkaan liittyvissä menoissa, sekä pitää huolen siitä, ettei omalla käytöksellään tai rahallisesti tue toimintaa, joka kaltoin kohtelee eläimiä, luontoa tai ihmisiä (Reilun matkailun yhdistys 2021f; Ekomatkaajat 2022).

Tämän lisäksi vastuullinen matkailija selvittää, onko palveluntarjoajalle tai yritykselle myönnetty jokin matkailun sertifikaatti, joka olisi osoitus yrityksen vastuullisesta toiminnasta (Reilun matkailun yhdistys 2021f). Sertifikaatilla tarkoitetaan yleensä tietynlaista dokumenttia, joka vahvistaa, että henkilö, organisaatio, prosessi, tuote tai palvelu täyttää tietyn standardin vaatimukset tai kriteerit (Kiwa s.a). Matkailun kohdalla sertifikaatilla usein miten kuvataan kestävä toiminnan kriteerien täyttymistä joko ympäristön- ja ilmaston näkökulmasta tai vastuullisuuden, eli kestävä kehityksen osa-alueiden näkökulmasta (Jaakkola 27.10.2020).

Olennaista on, että vastuullinen matkailija tarkastelee informaatiota kriittisesti ja näin ollen perehtyy myös itse sertifikaatin myöntäjään. Tärkeätä on pyrkiä selvittämään lähteen luotettavuus, sillä sertifikaatteja voidaan käyttää myös väärään tarkoitukseen. Onko siis kyseessä luotettava taho vai viherpesu? Viherpesulla tarkoitetaan tilannetta, jossa yritys markkinoi toimintansa ympäristöystävällisemmäksi kuin se todellisuudessa on. (Jaakkola 27.10.2020.)

3.2.4 Matkustustavan valitseminen

Matkustustapaa valitessaan, vastuullinen matkailija kiinnittää huomiota liikkumisestaan muodostuvaan hiilikuormaan. Tämä pätee matkustamisessa niin kohteeseen kuin sieltä poisikin, mutta myös

itse kohteessa paikan päällä, riippumatta matkaako kotimaassa vai ulkomailla. Vastuullinen matkailija pyrkii vähentämään omasta matkustamisestaan aiheutuvaa hiilikuormaa muun muassa noudattamalla seuraavaa hierarkkista kaavaa: välttä, vähennä tai kompensoi. (Reilun matkailun yhdistys 2021g.)

Ensisijaisesti vastuullisesti matkustaessa tulisi pyrkiä välttämään suuripäästöisiä liikkumismuotoja, kuten lentokoneita tai risteilyaluksia sekä kiinnittämään huomiota matkustamisen ja matkustuskilometrien määrään. Vastuullinen matkailija pyrkii välttämään kauas matkustamista ja suosimaan lähijä ja kotimaanmatkailua, jossa esimerkiksi maata pitkin matkaaminen on mahdollista paikallista joukkoliikennettä apuna käyttäen, kävellen tai vaikka pyöräillen. (Reilun matkailun yhdistys 2021g.)

Tämä ei aina ole kuitenkaan mahdollista ja niinpä liikkumisesta aiheutuvaa hiilikuormaa tulisi ainakin pyrkiä vähentämään. Mikäli matkustustavaksi valikoituu jokin suuripäästöinen liikkumismuoto, tulisi vastuullisen matkailijan perehtyä, miten itsestä aiheutuvaa hiilikuormaa pystyisi pienentämään. (Reilun matkailun yhdistys 2021g.) Kyseisen matkustustavan päästötoimista voi esimerkiksi kysyä suoraan itse palveluntarjoajilta tai aiheeseen voi perehtyä etsimällä tietoa, joko palveluntarjoajan omilta sivuilta tai muista luotettavista lähteistä (Reilun matkailun yhdistys 2021g; Reilun matkailun yhdistys 2021f).

Muun muassa lentämisestä aiheutuva suurin ympäristövaikutus on polttoaineenkulutus, ja sitä voidaan pyrkiä vähentämään lentämällä polttoainetehokkaammin esimerkiksi suunnittelemalla lento-reitti mahdollisimman suoraksi sekä optimoimalla koneen kuormaus ja paino (Finnair 2021). Oman matkustustapansa polttoainetehokkuuteen vastuullinen matkailija voi pyrkiä vaikuttamaan esimerkiksi suosimalla mahdollisimman suoraa lentoyhteyksiä sekä valitsemalla käytössä olevista lennoista mahdollisimman vähäpäästöinen lentokonemalli. Tämän lisäksi lentokoneen painoon ja tilankäyttöön vastuullinen matkailija pystyy vaikuttamaan esimerkiksi pakkaamalla matkalle kevyemmin, sekä suosimalla lennoilla turistiluokkaa, jossa ykkösluokan matkustajiin nähden matkailijat vievät huomattavasti vähemmän tilaa. (Reilun matkailun yhdistys 2021g.)

Mikäli välttäminenäkään ei onnistu, tulisi vastuullisesti toimivan matkailijan ainakin kompensoida matkustamisestaan aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. Matkustamisen kompensointi tapahtuu usein miten käytetyn palveluntarjoajan kautta rahallisesti. Vastuullisen matkailijan tehtävänä on perehtyä kyseisen palveluntarjoajan vastuullisuuteen sekä pitää huoli siitä, että kompensointiin käytetty raha päätyy palveluntarjoajan lupaamaan tarkoitukseen. (Reilun matkailun yhdistys 2021g.)

3.2.5 Omista matkakokemuksistaan viestiminen

Matkakokemuksista kertominen eteenpäin, esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä, voi parhaimmassa tapauksessa edistää vastuullisen matkailun toteutumista sekä auttaa muita

matkailijoita että paikallisia toimijoita vastuullisempien valintojen äärelle. Se voi lisätä muun muassa ihmisten tietoisuutta ja kiinnostusta kestävämpiä vaihtoehtoja kohtaan, sekä lisätä paikallisten toimijoiden motivaatiota kehittää omia palveluitaan ja tuotteitaan vastuullisempaan suuntaan. (Reilun matkailun yhdistys 2021h.)

Matkailuun ja kohteisiin liittyvät mielikuvat perustuvat kuitenkin paljolti siihen, minkälaisia mielikuvia mikäkin taho on niistä eteenpäin antanut. Myös matkailijat itse ovat mukana antamassa näitä mielikuvia. Julkaisulla voi olla isokin vaikutus kohteeseen liittyen, sillä varsinkin sosiaalisen median välityksellä informaatio voi levitä nopeasti ja laajalle. Vastuullisesti toimittaessa olennaista on muistaa, että kaikilla matkailun sidosryhmään kuuluvilla tahoilla on vastuu jakamansa informaation oikeellisuudesta. Vastuullisesti toimiva matkailija perustaa julkaisemansa informaation faktoihin, eikä jaa eteenpäin väärää informaatiota. (Reilun matkailun yhdistys 2021h.)

Tämän lisäksi vastuullinen matkailija perehtyy etukäteen, mitä kohteen käyttäytymissäännöt sekä valtion lainsäädäntö sanovat valokuvaamisesta. Erityisen tarkkana tässä tulisi olla varsinkin uskonnollisissa, historiallisissa tai poliittisissa kohteissa. Jos kuvaaminen on erikseen kielletty, vastuullisesti toimiva matkailija noudattaa sääntöjä, eikä siis kuvaa. Mikäli kuvaaminen on sallittua, vastuullinen matkailija muistaa kunnioittaa kuvatessaan muiden ihmisten yksityisyyttä sekä arvokkuutta, sekä kohteen ympäristöä. Olennaista on pohtia ennen kuvaamista, onko oikea hetki kuvata. Entä, onko kuvan ottaminen soveliasta? Vastuullinen matkailija ei esimerkiksi tunkeudu toisten yksityisalueelle tai koteihin ilman lupaa kuvaamaan. Jos kuvattavana kohteena toimii ihminen, vastuullista on kysyä ennen kuvan ottamista kohteena olevalta henkilöltä lupa. Vastuullinen matkailija ei esimerkiksi kuvaa ihmisiä haavoittuvissa tai epäkunnioittavissa tilanteissa. Mikäli otettu kuva halutaan julkaista, on kuvassa tunnistettavilta henkilöiltä kysyttävä ensiksi lupaa kuvan julkaisemiselle, sekä tuotava ilmi, mitä tarkoitusta varten kuva tahdotaan julkaista ja minne. (Reilun matkailun yhdistys 2021h.)

4 Tutkimuksen toteutus

Tämän luvun tarkoituksena on tutustua opinnäytetyöhön valittuun tutkimusmenetelmään. Tavoitteena on käydä läpi kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, menetelmän valintaa sekä kertoa kyselystä datankeruumenetelmästä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteeksi määriteltiin tutkia Reilun matkailijan ohjeita apuna käyttäen, kuinka vastuulliselle matkailijalle tehdyt toimintaohjeet toteutuvat käytännössä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää seuraavat alaongelmat: Saavuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat? Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista? Kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan?

4.1 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan tilasto-ohjelmilla tehtyä numeerista analyysia. Kyseistä tutkimustapaa voidaan käyttää menetelmänä muun muassa silloin kun halutaan ymmärtää, kuinka usein tai kuinka paljon jotakin asiaa ilmenee. Tarkoituksena on pyrkiä kuvaamaan, kartoittamaan, vertaamaan tai ennustamaan ihmistä koskevia asioita, ominaisuuksia, kokemuksia tai ilmiöitä tilastojen sekä numeroiden avulla. Määrällisen tutkimuksen tavoitteena on antaa yleinen kuva mitattavien ominaisuuksien eli muuttujien välisistä suhteista ja eroista. (Vilka 2021a, alaluku Määrällinen tutkimus.) Konkreettisesti tällä tarkoitetaan havaintoyksikön kuten esimerkiksi esineen, asian tai ihmisen ominaisuuksien mittaamista valituilla muuttujilla, jollaisia ovat esimerkiksi ikä, aika tai sukupuoli (Vilka 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen).

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä puolestaan tarkoitetaan tulkintaan perustuvaa tutkimustapaa, jonka tavoitteena on luoda yksityiskohtaisempaa ymmärrystä siitä, minkälaisia merkityksiä ihmiset toiminnalleen antavat esimerkkinä halut, uskomukset, käsitykset, arvot tai ihanteet (Vilka 2021a, alaluku Laadullinen tutkimus; Vehkalahti 2008, 13). Laadullista tutkimusmenetelmää voidaan käyttää tutkimuksen menetelmänä esimerkiksi silloin, kun tavoitteena on kuvata ihmisten kokemusten avulla jokin ilmiö tai ymmärtää ihmisen tuottamia monitulkintaisia ja yksilöllisiä merkityksiä (Vilka 2021a, alaluku Laadullinen tutkimus).

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui määrällinen tutkimus. Kyseinen menetelmä valittiin, koska tarkoituksena oli luoda yleinen kuva siitä, kuinka moni matkailija noudattaa matkaillessaan vastuullisen matkailun ohjeita. Tähän haluttiin perehtyä etenkin Suomessa asuvien erikäisten matkailijoiden näkökulmasta. Tämän lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli saada mahdollisimman suuri otoskoko, jotta sattumalla ei olisi tutkimuksen tuloksiin vaikutusta, ja tähän määrällinen

tutkimusmenetelmä sopi parhaiten. Määrällisen tutkimusmenetelmän lisäksi apuna käytettiin myös laadullisia menetelmiä, sillä sen toivottiin tuovan yksityiskohtaisempaa ymmärrystä aiheeseen liittyen.

4.2 Kyselytutkimus datankeruumenetelmänä

Kyselytutkimus datankeruumenetelmänä on yleisesti käytetty aineistonkeruutapa määrällisessä tutkimuksessa, kun halutaan tutkia suurta määrää sekä hajallaan olevien ihmisten mielipiteitä, asenteita, ominaisuuksia, käyttäytymistä tai henkilökohtaisia asioita (Vilkkä 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen). Kyseisen menetelmän tarkoituksena on, että tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä kyselylomakkeen välityksellä. Tavoitteena on kysyä kaikilta kyselyn vastaajilta sama asiasisältö täsmälleen samalla tavalla. (Vehkalahti 2008, 11.)

Kyselylomake on mittausväline, jonka laatimisessa olennaista on sen toimivuus omillaan ilman haastattelijan apua, sillä vastaajan tehtävänä on suorittaa kyselyyn vastaaminen itsenäisesti (Vehkalahti 2008, 11). Kyselyn voi suorittaa esimerkiksi verkkokyselynä, postitse lähetetyllä lomakkeella tai haastatteleamalla vastaajaa joko puhelimitse tai kasvotusten (Vilkkä 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen).

Määrällisessä tutkimuksessa tutkittavat kohteet ovat yleensä abstrakteja käsitteitä kuten asenteita ja arvoja. Nämä ovat monimutkaisia ja moniulotteisia kohteita ja niinpä sellaisenaan yleensä hyvin vaikeasti mitattavissa. (Vehkalahti 2008, 18.) Jotta kyselylomakkeella toteutettu kysely olisi mahdollisimman luotettava sekä yleistettävissä, edellyttää se kyselyltä konkreettisia kysymyksiä tai väitteitä (Vilkkä 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen; Vehkalahti 2008, 18). Tämä tarkoittaa sitä, että kysymykset on työstettävä ymmärrettävään ja mitattavaan muotoon, jonka lisäksi niille on löydettävä kyselyyn soveltuva otanta sekä mittaustaso (Vehkalahti 2008, 18; Vilkkä 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen).

Otannalla tarkoitetaan sitä, kuinka monesta havaintoyksiköstä tietoa tarvitaan tutkimusta varten. Otos on osa tutkittavaa perusjoukkoa, joka antaa kokonaiskuvan tutkittavasta kohderyhmästä. Perusjoukon koko säätelee sen, käytetäänkö tutkimuksessa kokonaisotantaa vai valitaanko perusjoukkoa edustava otos. Edustava otos voidaan valita perusjoukosta eri menetelmin. Olennaista on kuitenkin se, että se kuvaa koko perusjoukkoa. (Vilkkä 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen.)

Mittaustasolla tarkoitetaan tapaa, jolla kyselyn osiot eli kysymykset esitetään vastaajalle (Vehkalahti 2008, 27). Sen valintaan vaikuttaa oleellisesti se, mitä halutaan mitata ja kuinka tarkasti sekä millaista tietoa mittauksen halutaan tuottavan (Vilkkä 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen). Osiot voivat olla joko avoimia tai suljettuja. Avoimeen osioon vastataan vapaamuotoisesti, kun taas suljetun osion vastausvaihtoehdot ovat jo valmiiksi annettuja. Tämän lisäksi suljettujen osioiden mittaus

voi edelleen olla monen tasoista ja nämä voidaan tiivistää kolmeen päätyyppiin, joita ovat luokittelu, järjestäminen ja mittaaminen. (Vehkalahti 2008, 26–27.)

4.3 Tutkimuksen datankeruu

Opinnäytetyön tutkimuksen datankeruumenetelmäksi valittiin kyselytutkimus, joka suoritettiin verkkokyselynä kyselylomakkeen avulla. Lomake piti sisällään kaikkiaan neljä eri vaihetta. Ensimmäiseksi tarkoituksena oli selvittää vastaajien demografisia tietoja. Seuraavaksi selvitettiin vastaajien tietoisuutta vastuullista matkailua kohtaan ja kolmanneksi haluttiin perehtyä siihen, millä tavalla vastaajat huomioivat vastuullisuuden matkanteossa. Lopuksi tarkoituksena oli vielä selvittää vastaajien mielenkiintoa muokata omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan.

Kyselyyn käytettyjen osioiden luomisessa apuna käytettiin Kimmo Vehkalahden oppikirjassa suosittelemaa Lauri Tarkkosen ”tutkijan kotitehtäväksi” kutsuttua mittausmallia. Tämän mallin tarkoituksena on auttaa tutkijaa löytämään tutkimuksen tavoitetta vastaavat alaongelmat, sekä luomaan niiden ympärille tutkimusta olennaisesti mittaavat osiot (Vehkalahti 2008, 20).

Kyselylomake luotiin Webropolin kysely- ja raportointityökalua apuna käyttäen. Vastaamisen ajankohdaksi valikoitui 30.10.- 6.11.2023 ja tänä aikana kyselyyn ehti vastaamaan kaikkiaan 170 vastaajaa. Vastaaminen tapahtui julkisesti sosiaalisen median kanavia apuna käyttäen. Alun perin kyselyyn pyrittiin saamaan vastauksia Facebookin matkailuaiheisesta ryhmästä nimeltä ”Vastuullinen matkailu” sekä opinnäytetyön laatijan lähipiiristä, julkaisemalla kysely tämän omilla sosiaalisen median kanavilla, joita olivat Facebook, LinkedIn ja Instagram. Tämä ei kuitenkaan tuottanut tulosta, niin kuin alun perin toivottiin, joten kysely päätettiin julkaista vielä kahdessa muussa julkisessa Facebook -ryhmässä. Nämä ryhmät olivat nimeltään ”Vinkkejä matkailuun” sekä ”Maata pitkin matkustavat”.

Kyseinen lomake (Liite 1) luotiin mittaamaan määrällistä dataa tarkoittaen, että suurin osa kyselyyn käytetyistä osioista oli suljettuja. Avoin osio lisättiin kuitenkin tuomaan lisäarvoa tutkimuksen tuloksia varten. Suljetut osiot edustivat mittaustasoltaan joko luokittelua tai mittaamista. Luokittelulla tarkoitetaan laadullista mittaustasoa, jossa osio sisältää vastausvaihtoehtoja, joista ensimmäiseksi on usein sijoitettu odotettavasti yleisin vastausvaihtoehto ja viimeiseksi avoin kohta niitä tilanteita varten, joissa annetut vaihtoehdot eivät riitä (Vehkalahti 2008, 27–28).

Mittaamisella puolestaan tarkoitetaan varsinaista numeerista eli määrällistä mittaamista, jossa vastausten mittaamista varten valitaan halutun tuloksen kannalta paras mahdollinen mitta-asteikko (Vehkalahti 2008, 34). Eri mitta-asteikkoja ovat muun muassa suhdeasteikko, välimatka-asteikko, laatueroasteikko ja järjestysasteikko. Tässä opinnäytetyössä käytettiin järjestysasteikkoa, tarkemmin ottaen Likertin asteikkoa, jota nähdään käytettävän usein mielipidevääntämissä. Se on asteikko,

jonka keskikohdasta lähtien toiseen suuntaan samanmielisyys kasvaa ja toiseen suuntaan samanmielisyys vähenee. (Vilkkä 2021a, alaluku Kysely ja mittaaminen.)

Kyselylomakkeen suljetuissa osioissa mittaustasona luokittelua käytettiin vastaajien demografisten tietojen selvittämisessä. Mittaamista eli Likertin asteikkoa puolestaan käytettiin kyselyn muissa suljetuissa osioissa. Vastaajien mielipiteisiin perehdyttiin 4-portaisen asteikon avulla, jossa 1 = täysin eri mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä. Tämän lisäksi tarjolla oli viides vastausvaihtoehto, ”en osaa sanoa”, jota ei sisällytetty vastauksien kokonaiskeskiarvoon. Kyseinen vastausvaihtoehto oli lisätty sellaisia tilanteita varten, jossa vastaaja ei osannut sanoa mielipidettään väittämään.

5 Tulokset

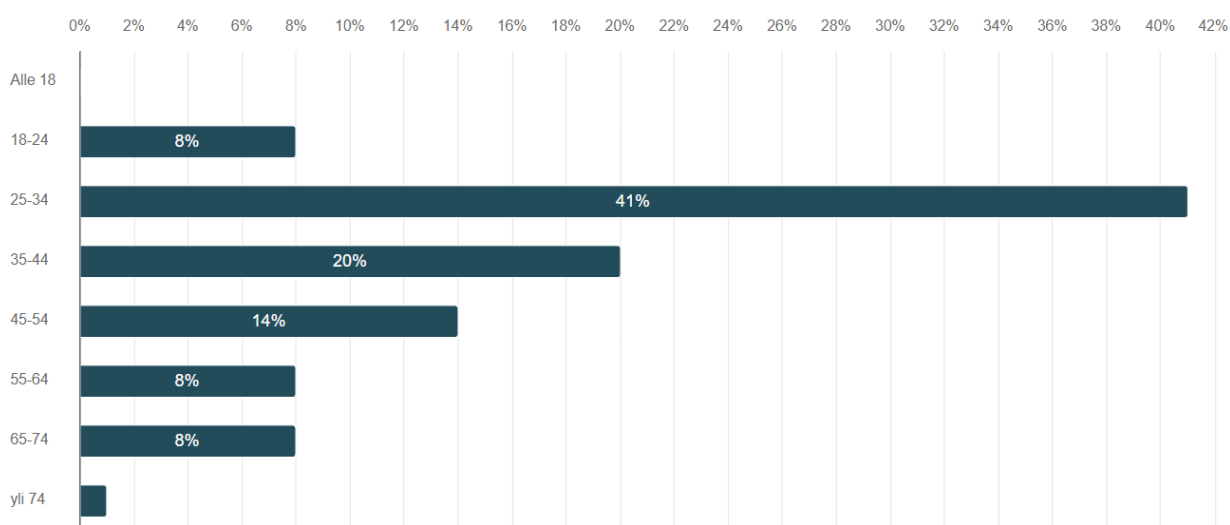
Tässä luvussa käydään tarkemmin läpi tutkimusta varten tehtyä kyselyä, tarkemmin ottaen sen kysymyksiä ja tuloksia. Kyselyn päätavoitteena oli selvittää opinnäytetyön pääongelma eli, kuinka vastuulliselle matkailijalle tehdyt toimintaohjeet toteutuvat käytännössä. Apuna kyseisen pääongelman selvittämiseksi käytettiin opinnäytetyön alaongelmia, joiden ympärille kyselyn osiot pyrittiin rakentamaan. Näitä alaongelmia olivat: Saavuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat? Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista? Kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan?

5.1 Taustatiedot

Kyselyn ensimmäisessä vaiheessa selvitettiin vastaajien demografisia tietoja, joita olivat ikä, sukupuoli, asuinpaikka sekä tämänhetkinen työllisyystilanne eli onko vastaaja esimerkiksi opiskelija, työssäkäyvä vai työtön. Tämän vaiheen osiot edustivat mittaustasoltaan luokittelua.

1. Ikä?

Vastaajien määrä: 170

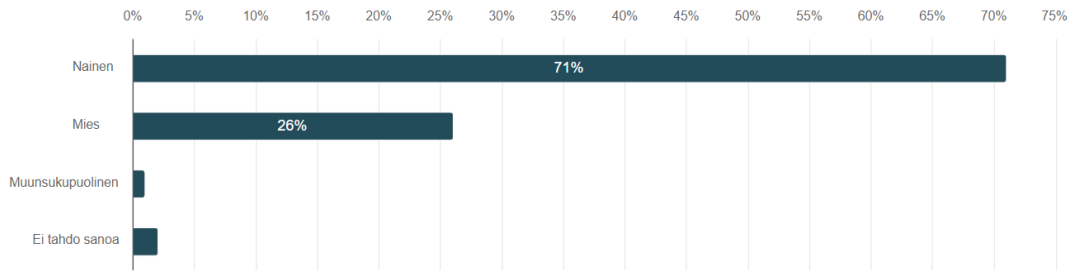

Kuva 3. Vastaajien ikäjakauma (n=170)

Ensimmäisenä kysyttiin vastaajien ikää (kuva 3). Suurin osa kyselyyn vastaajista (41 %) oli 25–34-vuotiaita. Tämän jälkeen toiseksi eniten (20 %) vastasivat 33–44-vuotiaat ja kolmanneksi eniten (14 %) vastasivat 45–54-vuotiaat. Seuraavaksi tulivat 18–24-vuotiaat (8 %), 55–64-vuotiaat (8 %) sekä 65–74-vuotiaat (8 %) ja lopuksi yli 74-vuotiaat (1 %). Tämän jälkeen kysyttiin vastaajien sukupuolta (kuva 4). Yli puolet vastaajista, 71 %, oli naisia. Miehiä kyselyyn vastasi kaikkiaan 26 %. Vastaajista 2 % ei halunnut mainita sukupuoltaan ja 1 % oli muunsukupuolisia.

2. Sukupuoli

Vastaajien määrä: 170

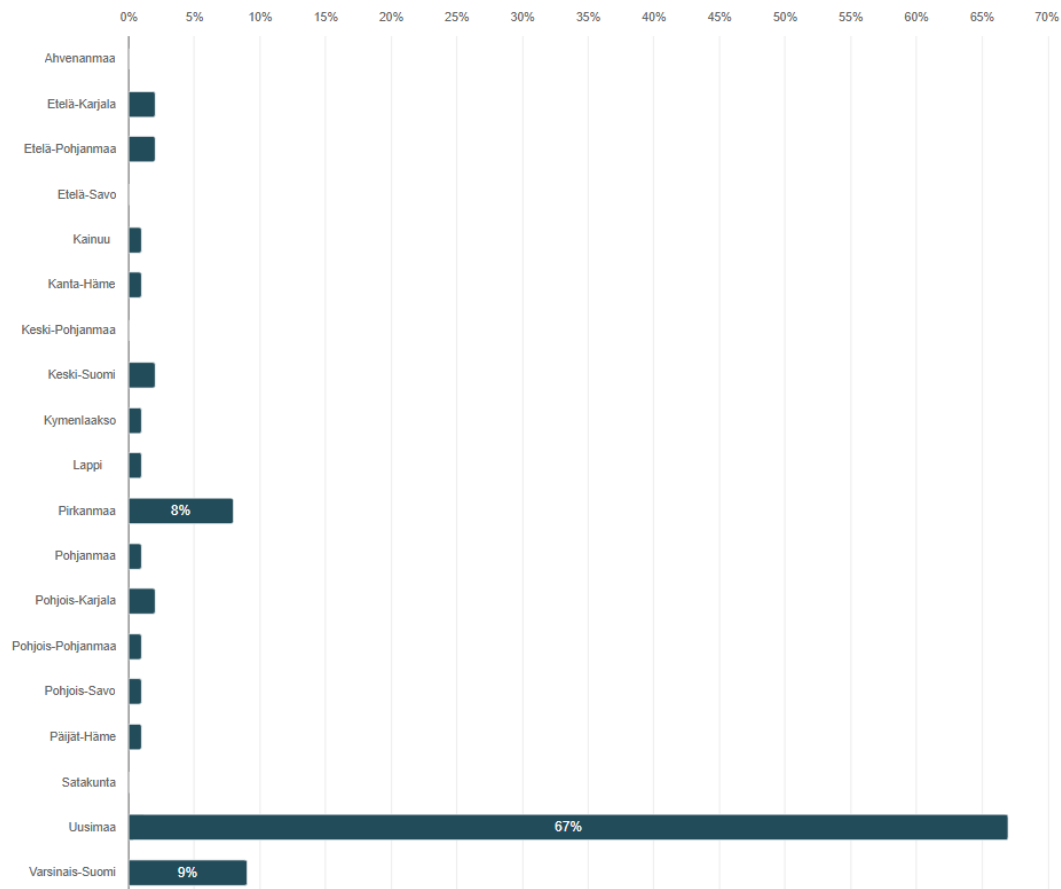

Kuva 4. Vastaajien sukupuolijakauma (n=170)

Näiden lisäksi vastaajilta haluttiin selvittää heidän tämänhetkinen asuinpaikkansa (kuva 5). Yli puolet vastaajista, 67 %, asui Uudellamaalla, 9 % asui Varsinais-Suomessa ja 8 % asui Pirkanmaalla. Lisäksi muutamia vastauksia kyselyyn tuli Etelä-Karjalasta, Etelä-Pohjanmaalta, Etelä-Savosta, Kainuusta, Kanta-Hämeestä, Keski-Suomesta, Kymenlaaksosta, Lapista, Pohjanmaalta, Pohjois-Karjalasta, Pohjois-Pohjanmaalta, Pohjois-Savosta sekä Päijät-Hämeeltä.

3. Asuinpaikka

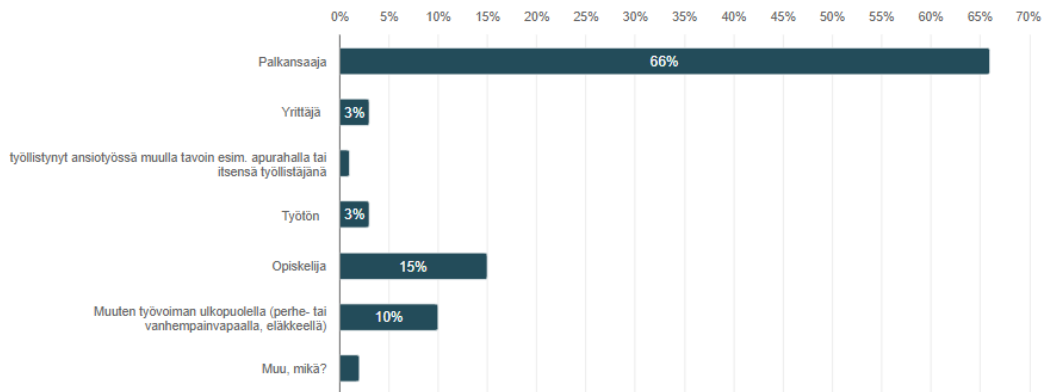
Vastaajien määrä: 170

Kuva 5. Vastaajien tämänhetkinen asuinpaikka (n=170)

Lopuksi haluttiin vielä ottaa selvää vastaajien työllisyystilanteesta (kuva 6). Vastaajista yli puolet, 66 %, oli palkansaajia, 15 % opiskelijoita ja 10 % muuten työvoiman ulkopuolella olevia. Yrittäjiä kyselyyn vastasi 3 %, työttömiä vastasi 3 % ja loput 2 % olivat muuten työllistyneitä.

4. Toimintaasi tällä hetkellä parhaiten kuvaava vaihtoehto?
Vastaajien määrä: 170

Kuva 6. Vastaajien työllisyystilanne (n=170)

5.2 Informaatio vastuullisemmista valinnoista

Kyselyn toisessa vaiheessa tarkoituksena oli selvittää alaongelmaa: Saavuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat? Toisin sanoen haluttiin selvittää vastaajien ymmärrystä vastuullista matkailua kohtaan. Tämän vaiheen osiot edustivat mittautasoltaan mittaamista eli Likertin asteikkoa. Alla olevasta taulukosta 2 voidaan nähdä, miten vastaukset kyseiseen vaiheeseen liittyen jakautuivat lukumäärittäin. Taulukosta voidaan huomata, että lukumäärällisesti eniten vastauksia oli neljän ensimmäisen osion kohdalla vastausvaihtoehdossa kolme (3=osittain samaa mieltä) ja viimeisen osion kohdalla vastausvaihtoehdossa neljä (4=täysin samaa mieltä). Yhteensä jokaisen osion kohdalla vastauksia oli 170.

Taulukko 2. Likertin asteikolla mitattavien vastausten jakautuminen vaiheessa kaksi (n=170) (1 = täysin eri mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä)

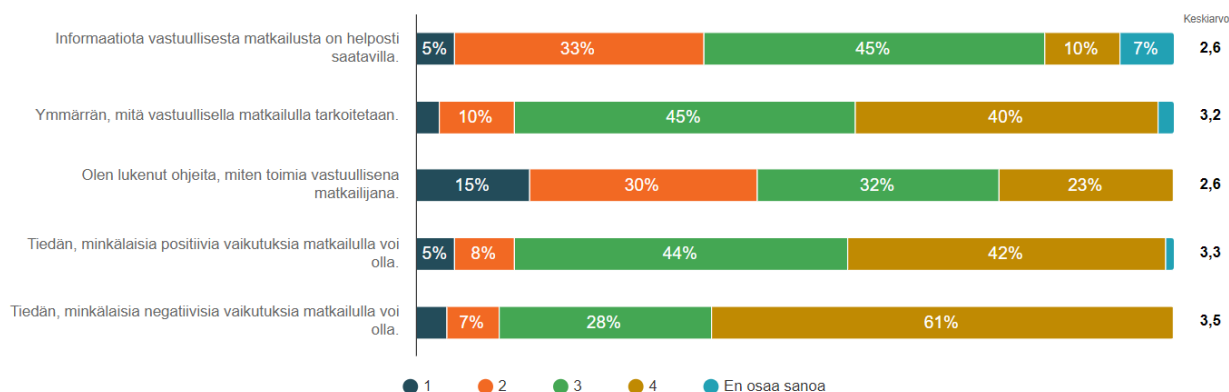
	1	2	3	4	En osaa sanoa	Yhteensä
Informaatiota vastuullisesta matkailusta on helposti saatavilla.	9	56	77	17	11	170
Ymmärrän, mitä vastuullisella matkailulla tarkoitetaan.	6	17	76	68	3	170
Olen lukenut ohjeita, miten toimia vastuullisena matkailijana.	26	50	55	39	0	170
Tiedän, minkälaisia positiivisia vaikutuksia matkailulla voi olla.	8	13	75	72	2	170
Tiedän, minkälaisia negatiivisia vaikutuksia matkailulla voi olla.	6	12	48	104	0	170

Niin kuin kuvasta 7 huomataan, ensimmäiseksi haluttiin selvittää vastaajien mielipidettä väitteeseen: Informaatiota vastuullisesta matkailusta on helposti saatavilla. Väittämä jakoi hieman mielipiteitä, sillä vastaajista 45 % oli osin samaa mieltä ja 33 % osin eri mieltä.

5. Valitse käsitystäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

Vastaajien määrä: 170

Vastausvaihtoehto: En osaa sanoa - poisluettu keskiarvosta

Kuva 7. Saavuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat? (n=170) (1 = täysin eri mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä)

Seuraavaksi haluttiin selvittää vastaajien mielipidettä väitteeseen: Ymmärrän, mitä vastuullisella matkailulla tarkoitetaan. Enemmistö vastaajista oli joko osittain samaa mieltä (45 %) tai täysin samaa mieltä (40 %). Tämän jälkeen haluttiin myös selvittää vastaajien mielipidettä väitteeseen: Olen lukenut ohjeita, miten toimia vastuullisena matkailijana. Kyseinen väittämä toi vastauksissa hajontaa. 32 % vastaajista oli osittain samaa mieltä, 30 % osittain eri mieltä, 23 % täysin samaa mieltä ja 15 % täysin eri mieltä.

Viimeiseksi haluttiin vielä selvittää vastaajien mielipiteitä seuraaviin väittämiin: Tiedän, minkälaisia positiivisia vaikutuksia matkailulla voi olla. Sekä tiedän, minkälaisia negatiivisia vaikutuksia matkailulla voi olla. Positiivisten vaikutusten kohdalla, enemmistö vastaajista oli joko osin samaa mieltä (44 %) ja täysin samaa mieltä (42 %). Negatiivisten vaikutusten kohdalla, yli puolet, 61 % oli täysin samaa mieltä.

5.3 Tämänhetkinen matkustuskäyttäytyminen

Kyselyn kolmannen vaiheen tarkoituksena oli tutkia vastaajien matkustuskäyttäytymistä sekä selvittää, kuinka vastaajat huomioivat vastuullisuuden matkanteossa. Näiden kysymysten luomisessa ajatuksena oli peilata alaluvun 3.2 teoriaa eli apuna haluttiin käyttää koottua informaatiota Reilun matkailijan ohjeisiin liittyen. Kolmannen vaiheen tarkasteltavana alaongelmana toimi: Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista? Vaiheen mittaustasona

toimi mittaaminen eli Likertin asteikko. Alla olevasta taulukosta 3 voidaan nähdä, miten vastaukset kyseiseen vaiheeseen liittyen jakoutuivat lukumäärittäin. Taulukosta voidaan huomata, että vastausvaihtoehdoissa esiintyy hajontaa, sillä lukumäärällisesti eniten vastauksia saaneet vastausvaihtoehdot vaihtelevat kunkin osion kohdalla. Tämä näyttäytyy niin sanottuna siksakkina vastausvaihtoehtojen 1–4 välillä. Yhteensä jokaisen osion kohdalla vastauksia oli 170.

Taulukko 3. Likertin asteikolla mitattavien vastausten jakautuminen vaiheessa kolme (n=170) (1 = täysin eri mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä)

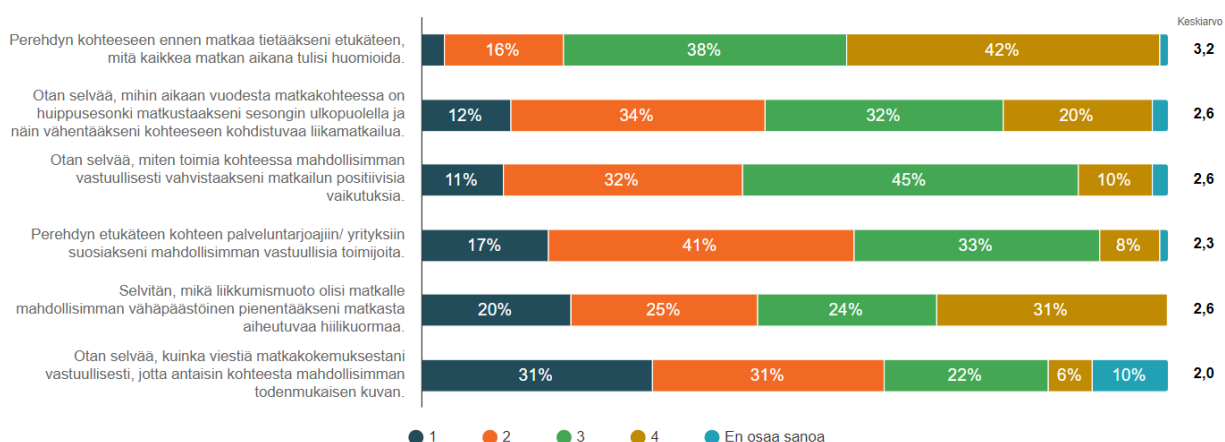
	1	2	3	4	En osaa sanoa	Yhteensä
Perehdyn kohteeseen ennen matkaa tietääkseni etukäteen, mitä kaikkea matkan aikana tulisi huomioida.	5	28	64	72	1	170
Otan selvää, mihin aikaan vuodesta matkakohteessa on huippusezonki matkustaakseni sesongin ulkopuolella ja näin vähentääkseni kohteeseen kohdistuvaa liikamatkailua.	21	58	54	33	4	170
Otan selvää, miten toimia kohteessa mahdollisimman vastuullisesti vahvistaakseni matkailun positiivisia vaikutuksia.	18	55	77	17	3	170
Perehdyn etukäteen kohteen palveluntarjoajiin/ yrityksiin suosiakseni mahdollisimman vastuullisia toimijoita.	29	70	55	14	2	170
Selvitän, mikä liikkumismuoto olisi matkalle mahdollisimman vähäpäästöinen pienentääkseni matkasta aiheutuvaa hiilikuormaa.	35	42	41	52	0	170
Otan selvää, kuinka viestiä matkakokemuksistani vastuullisesti, jotta antaisiin kohteesta mahdollisimman todenmukaisen kuvan.	52	52	38	10	18	170

Niin kuin kuvasta 8 huomataan, ensimmäisenä pyrittiin selvittämään vastaajien mielipidettä väitteeseen: Perehdyn kohteeseen ennen matkaa tietääkseni etukäteen, mitä kaikkea matkan aikana tulisi huomioida. Enemmistö vastaajista oli joko täysin samaa mieltä (42 %) tai osin samaa mieltä (38 %). Tämän lisäksi haluttiin selvittää vastaajien mielipidettä väitteeseen: Otan selvää, mihin aikaan vuodesta matkakohteessa on huippusezonki matkustaakseni sesongin ulkopuolella ja näin vähentääkseni kohteeseen kohdistuvaa liikamatkailua. Tämä herätti vastaajien mielipiteissä eroja, sillä vastaajista 34 % vastasi osin eri mieltä ja 32 % osin samaa mieltä.

6. Valitse toimintaasi parhaiten vastaava vaihtoehto.

Vastaajien määrä: 170

Vastausvaihtoehto: En osaa sanoa - poisluetettu keskiarvosta

Kuva 8. Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista? (n=170) (1 = täysin eri mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä)

Seuraavaksi tarkoituksena oli selvittää vastaajien mielipidettä väitteeseen: Otan selvää, miten toimia kohteessa mahdollisimman vastuullisesti vahvistaakseni matkailun positiivisia vaikutuksia. Myös tämä väittämä jakoi mielipiteitä. Vastaajista 45 % oli osin samaa mieltä ja 32 % oli osin eri mieltä. Tämän lisäksi vastaajien mielipiteitä haluttiin kuulla väitteissä: Perehdyn etukäteen kohteen palveluntarjoajiin/ yrityksiin suosiakseni mahdollisimman vastuullisia toimijoita. Sekä selvitän, mikä liikkumismuoto olisi matkalle mahdollisimman vähäpäästöinen pienentääkseni matkasta aiheutuvaa liikakuormaa. Molemmat väittämät jakoivat mielipiteitä, mutta erityisesti liikkumismuodon kohdalla vastauksissa esiintyi hajontaa. Palveluntarjoajiin liittyvän väittämän kohdalla vastaajista 41 % oli osittain eri mieltä ja 33 % osittain samaa mieltä. Liikkumismuodon kohdalla 31 % vastaajista oli täysin samaa mieltä, 25 % osin eri mieltä, 24 % osin samaa mieltä ja 20 % täysin eri mieltä.

Viimeiseksi haluttiin selvittää vielä vastaajien mielipidettä väitteeseen: Otan selvää, kuinka viestiä matkakokemuksestani vastuullisesti, jotta antaisin kohteesta mahdollisimman todenmukaisen kuvan. Verrattuna muihin tämän vaiheen osioihin, tämän väittämän kohdalla enemmistö vastaajista oli joko täysin eri mieltä (31 %) tai osin eri mieltä (31 %).

5.4 Halukkuus muutokseen

Kyselyn viimeisessä vaiheessa tarkoituksena oli selvittää vastaajien mielipidettä vastuullista matkailua kohtaan. Tavoitteena oli selvittää alaongelma: Kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan? Kyseisen alaongelman tutkimiseen päätettiin käyttää sekä suljettua että avointa osiota. Tämä vaihe jaettiin toisin sanoen siis kahteen osaan.

Ensimmäiseksi haluttiin selvittää vastaajien mielipidettä suljetun osion avulla. Kuten kyselyn aikaisemmissa vaiheissa, myös tässä mittaustaso edustaa mittaamista eli Likertin asteikkoa. Alla olevasta taulukosta 4 voidaan nähdä, miten vastaukset jakoutuivat lukumäärittäin. Taulukosta voidaan huomata, että lukumäärällisesti eniten vastauksia oli ensimmäisen ja kolmannen osion kohdalla vastausvaihtoehdossa neljä (4=täysin samaa mieltä). Keskimmäisen osion kohdalla eniten vastauksia oli vastausvaihtoehdossa kaksi (2=osin eri mieltä). Yhteensä jokaisen osion kohdalla vastauksia oli 170.

Taulukko 4. Likertin asteikolla mitattavien vastausten jakautuminen vaiheessa neljä (n=170) (1 = täysin eri mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä)

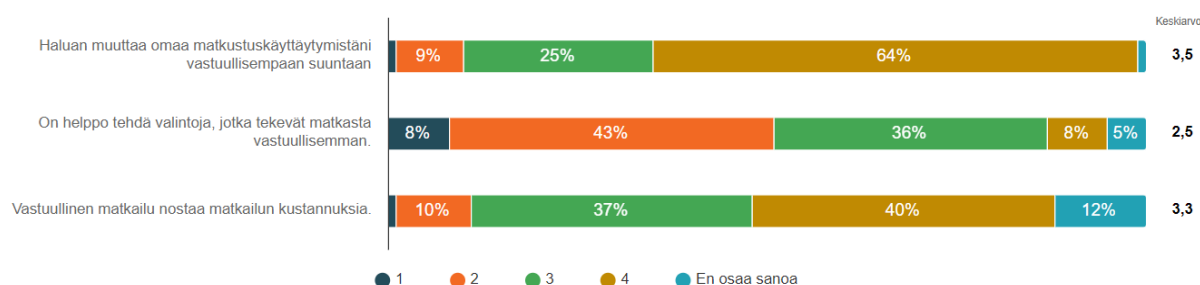
	1	2	3	4	En osaa sanoa
Haluan muuttaa omaa matkustuskäyttäytymistäni vastuullisempaan suuntaan	2	15	43	108	2
On helppo tehdä valintoja, jotka tekevät matkasta vastuullisemman.	13	73	62	14	8
Vastuullinen matkailu nostaa matkailun kustannuksia.	2	17	63	67	21

Niin kuin kuvasta 9 huomataan, ensimmäisenä vastauksia haluttiin väitteeseen: Haluan muuttaa omaa matkustuskäyttäytymistäni vastuullisempaan suuntaan. Vastaajista yli puolet, 64 %, oli täysin samaa mieltä. Tämän lisäksi haluttiin selvittää vastaajien mielipidettä väitteeseen: On helppo tehdä valintoja, jotka tekevät matkasta vastuullisemman. Tämä väittämä herätti vastaajien mielipiteissä eroja, sillä vastaajista 43 % oli osin eri mieltä ja 36 % osin samaa mieltä. Viimeiseksi tarkoituksena oli kysyä vastaajien mielipidettä väitteeseen: Vastuullinen matkailu nostaa matkailun kustannuksia. Enemmistö vastaajista oli kyseisen väittämän kanssa joko täysin samaa mieltä (40 %) tai osin samaa mieltä (37 %).

7. Valitse mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

Vastaajien määrä: 170

Vastausvaihtoehto: En osaa sanoa - poisluettu keskiarvosta

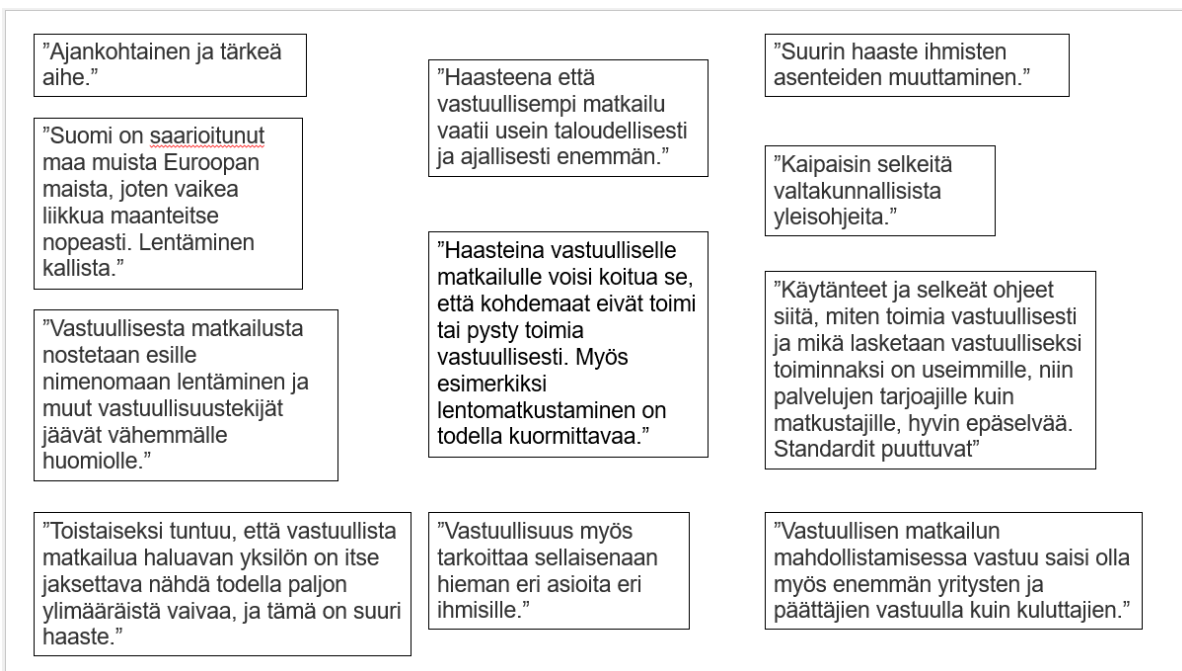

Kuva 9. Kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan? (n=170) (1 = täysin eri mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä)

Tämän jälkeen tarkoituksena oli saada yksityiskohtaisempaa ymmärrystä siitä, mitä mieltä vastaajat olivat vastuullisesta matkailusta sekä sen mahdollisista haasteista yleisesti. Tämä oli kyselyn ainoa avoin osio, johon vastaaminen oli vapaaehtoista. Vastauksia tähän osioon saatiin yhteensä 69.

Kuvaan 10 on koottu vastaajien yleisimmin mainitsemia kommentteja aiheeseen liittyen. Suurin osa vastaajista piti vastuullista matkailua tärkeänä ja ajankohtaisena aiheena, joka vaatii huolellista harkintaa ja tiedostamista päätöksissä. Monet korostivat vastuullisen matkailun edistämiseksi tarvetta lisätä tietoisuutta, tarjota selkeitä ohjeita sekä helpottaa vastuullisten valintojen tekemistä.

Haasteina vastuullisen matkailun toteutumisessa vastaajat pitivät muun muassa kohdemaiden kyvyttömyyttä toimia vastuullisesti, lentomatkustamisen ympäristövaikutuksia ja taloudellisia rajoitteita. Monet kokivat vastuullisuuden jäävän taka-alalle, koska kyseiset vaihtoehdot ovat usein kalliimpia tai aikaa vieviä. Tämän lisäksi yleinen haaste oli myös se, että vastuullisuudesta puhuttaessa keskitytään usein lentämiseen, kun muiden vastuullisuustekijöiden huomioiminen jää vähemmälle. Tiedon saaminen koettiin vaikeaksi ilman kuluttajien omaa aktiivisuutta, jonka takia myös yhteiskunnalta sekä matkailualan toimijoilta kaivattiin lisää näkyvyyttä vastuullisuuteen liittyen. Tämän lisäksi vastuullisen matkailun haasteena pidettiin myös Suomen maantieteellisen sijainnin aiheuttamia vaikeuksia muun muassa maanteitse matkustamisessa.

Kuva 10. Mitä mieltä olet vastuullisesta matkailusta ja sen mahdollisista haasteista yleisesti? n=69

6 Pohdinta

Tämä luku käsittelee työn johtopäätöksiä ja pohdintoja niiden pohjalta. Luvussa käsitellään muun muassa työn luotettavuutta, pätevyyttä ja eettisyyttä sekä opinnäytetyön tekijän omaa arviointia työstä ja oppimisesta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteeksi määriteltiin tutkia Reilun matkailijan ohjeita apuna käyttäen, kuinka vastuulliselle matkailijalle tehdyt toimintaohjeet toteutuvat käytännössä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää seuraavat alaongelmat: Saavuttaako matkailijoille suunnattu informaatio omien valintojen vaikutuksista ja vastuullisemmista vaihtoehdoista matkailijat? Missä määrin matkailijat käytöksellään edesauttavat vastuullisen matkailun toteutumista? Kuinka valmiita matkailijat ovat muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan?

6.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että kyselyyn vastanneiden ikä vaihteli, mutta suurin osa vastaajista oli iältään 25–34-vuotiaita sekä 35–44-vuotiaita (61 %). Tämän lisäksi tutkimuksen sukupuolijakauma oli selvä, sillä enemmistö vastaajista oli naisia (71 %). Asuinpaikkakunnista Uusimaa oli yleisin (67 %), mikä oli myös odotettavissa, sillä se on maan väkirikkain alue. Työllisyystilanteessa enemmistö vastaajista oli palkansaajia (66 %).

Seuraavat prosentiosuudet kuvaavat, kuinka monta prosenttia vastausvaihtoehdot kolme (3=ositain samaa mieltä) ja neljä (4=täysin samaa mieltä) ovat saaneet yhteensä vastauksia. Ensimmäisenä tutkimuksen alaongelmana haluttiin selvittää vastaajien tietoisuutta vastuullista matkailua kohtaan. Saatujen tulosten perusteella voidaan todeta, että kyselyn vastaajat olivat keskimäärin melko tietoisia vastuullisen matkailun käsitteestä (85 %) sekä sen positiivisista (86 %) ja negatiivisista (89 %) vaikutuksista. Kun kyseeksi tuli vastuulliseen matkailuun liittyvien ohjeiden lukeminen, vastaajien mielipiteet jakautuivat muihin kyseisen vaiheen osioihin nähden enemmän. Tässä kohdalla kunkin vastausvaihtoehdon lukumäärä jakautui toisiinsa nähden melko tasaisesti, kuitenkin 55 % vastasi vastausvaihtoehdon kolme tai neljä. Tämän lisäksi hajontaa vastausten välillä esiintyi myös mielipiteissä vastuullisen informaation saatavuutta kohtaan. Toisaalta myös tässä osiossa 55 % vastasi vastausvaihtoehdon kolme tai neljä.

Seuraavaksi tarkoituksena oli selvittää, millä tavalla vastaajat huomioivat vastuullisuuden matkan-teossa. Tulosten perusteella huomattiin, että toimintaa vastuullisen matkailun suuntaan osoitettiin jonkin verran, mutta määrä vaihteli hieman osioiden välillä. Enemmistö kyselyyn vastanneista kiinnittää huomiota matkakohteensa perehtymiseen ennen matkaa (80 %). Mitä kuitenkin tulee muihin kyseisen vaiheen osioihin, voidaan huomata, että väitteet herättävät hajontaa vastaajien

mielipiteiden välillä. Hieman yli puolet vastaajista pyrkii selvittämään, kuinka kohteessa tulisi toimia, jotta matka toteutuisi mahdollisimman vastuullisesti (55 %). Tämän lisäksi myös hieman yli puolet vastaajista kiinnittää huomiota matkan ajankohtaan (52 %) sekä matkustustavan vähäpäästöisyyteen (55 %). Vähemmälle huomiolle jäävät vastuullisten palveluntarjoajien suosiminen (41 %) sekä vastuullinen viestintä (28 %).

Lopuksi tavoitteena oli vielä selvittää, olivatko vastaajat kiinnostuneita muuttamaan omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan. Enemmistö kyselyyn vastanneista osoitti tulosten perusteella tähän kiinnostusta (89 %). Vaikka vastaajat ilmaisivat halua muutokseen, monet kuitenkin saattoivat kokea vastuullisten valintojen tekemisen haastavana (51 %) sekä kustannuksia nostavana (77 %). Vastaajat tiedostivat vastuullisen matkailun toteutumisen vaativan paljon omaa aktiivisuutta ja pitivät tarpeellisena tiedon lisäämistä kyseiseen aiheeseen liittyen. Moni kuitenkin piti matkailijan omaa vastuuta liian isona haasteena ja korosti ihmisten matkustustottumuksien vaativan muutosta lisäksi yhteiskunnan tasolla. Yhteiskunnan rakenteissa kaivattiin muutosta sekä toivomuksena oli, että vastuullisista vaihtoehdoista tehtäisiin helpommin saavutettavia kuin vastuuttomista. Selkeää tietoa ja ohjeistusta toivottiin myös kaikkiin vastuullisuuden osa-alueisiin liittyen sekä erityisesti vastaajat odottivat näkyvyyttä myös matkailualan toimijoilta.

Kuinka vastuulliselle matkailijalle tehdyt toimintaohjeet toteutuvat siis käytännössä? Opinnäytetyön tutkimusten tulosten perusteella voidaan todeta, että ohjeiden lukeminen vaihtelee. Tästä huolimatta suurin osa kyselyyn vastanneista osoittaa kiinnostusta vastuullista matkailua kohtaan ja tämä näkyy erityisesti mielenkiintona muuttaa omaa matkustuskäyttäytymistään vastuullisempaan suuntaan. Aihetta pidetään tärkeänä ja ajankohtaisena asiana ja enemmistö vastanneista tuo esille ymmärtävänsä, mitä vastuullisella matkailulla tarkoitetaan teoriassa. Toiminnan tasolla tämän toteuttaminen nähdään kuitenkin haasteellisena ja se saa pohtimaan, miksi ohjeita ei lueta.

Kyselyyn vastanneet näkevät vastuullisen matkailun edistämisen haasteellisena monesta syystä, mutta tutkimuksen perusteella yhtenä päällimmäisistä syistä voidaan pitää puutetta informaation saamisessa. Vaikka opinnäytetyön kyselyn toisen vaiheen perusteella (alaluku 5.2) vastaajista 55 % oli sitä mieltä, että informaatiota vastuullisemmista valinnoista on helposti saatavilla, kyselyn avoimen osioon vastanneet (alaluku 5.4) kokivat sen saatavuuden vaikeaksi ilman matkailijan omaa aktiivisuutta. Tämä koettiin isona haasteena. Vastuullinen matkailu vaatii matkailijalta paljon omatoimista tiedon hakua ja selvittelyä ja juuri tätä varten avuksi on luotu erilaisia vastuullisen matkailun oppaita, joiden tarkoituksena on antaa matkailijoille neuvoa vastuullisempien valintojen valitsemisessa. Tästä esimerkkinä voidaan pitää Reilun matkailijan opasta, jota myös tämän opinnäytetyön alaluvussa 3.1 peilataan. Tutkimuksen tulokset saavat kuitenkin pohtimaan, miksi tietoa löytyy vain, jos matkailija on itse aktiivinen? Eikö informaatiota vastuullisemmista vaihtoehdoista

tuoda esille tarpeeksi? Olisiko matkailijoiden omaa vastuuta vastuullisen matkailun toteutumiseksi mahdollista helpottaa jollakin tavalla?

Moni kyselyyn vastanneista korosti tarvetta selkeille ja ymmärrettäville ohjeille. Lisää informaatiota toivottiin vastuullisen matkailun kaikkiin osa-alueisiin liittyen. Niin kuin aikaisemmin mainittiin, vastuulliselle matkailijalle löytyy kyllä ohjeita, mutta tulokset saavat pohtimaan, onko tämänhetkiset ohjeet tarpeeksi selkeästi ja ymmärrettävästi jäsenneltyjä. Tästä voitaisiin ottaa vastaisuudessa selvää. Olennaista olisi selvittää, mitä vastaajat tarkoittavat selkeillä ja ymmärrettävillä ohjeilla. Tarkoitetaanko näillä esimerkiksi kirjallisia vai visuaalisia ohjeita? Tämän lisäksi olennaista olisi selvittää, minkälaista kanavaa pitkin matkailijat olisi helppoiten saavutettavissa, jotta ohjeet päätyisivät oikeaan osoitteeseen. Entä esiintyykö tähän liittyen ikäryhmien välillä eroa? Tästä voitaisiin tehdä lisätutkimuksia yhteistyössä esimerkiksi Reilun matkailun yhdistyksen kanssa.

6.2 Tutkimuksen pätevyys, luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen pätevyyttä mitatessa puhutaan validiteetista, jolla tarkoitetaan tutkimuksessa käytetyn menetelmän kykyä mitata sitä, mitä alun perin oli tarkoituskin. Pätevyyttä ei voida tarkastella jälkikäteen, joten olennaista on tutkimuksen huolellinen suunnittelu. Tällä tarkoitetaan muun muassa sitä, että tutkimuksen pääongelman ympärille rakennettujen alaongelmien tulee selkeästi olla kytköksissä pääongelmaan ja näin ollen mitata tälle olennaisia asioita. Tämän lisäksi tutkimuksen käsitteet, perusjoukko ja muuttujat tulisi määritellä mahdollisimman tarkasti sekä vastaajan ja tekijän tulisi ymmärtää tutkimukseen käytettävät kysymykset tai väitteet samalla tavalla. (Vilka 2021b, alaluku Pätevyys (validiteetti).)

Tämän kyselyn tuloksia ei voida pitää täysin pätevinä. Tutkimuksen tavoitteena oli saada vähintään 200 vastausta, jotta vastauksia voitaisiin yleistää. Lopulta vastauksia saatiin yhteensä 170, joka oli suhteellisen hyvä määrä. Kuitenkin vastanneiden sukupuolijakauma kallistui enimmäkseen naisiin, jonka perusteella tuloksia ei voida yleistää koskemaan muiden sukupuolen edustajia. Mikäli vastaisuudessa tehtäisiin vastaavanlainen tutkimus, olisi toivottavaa saada vastauksia yhtä lailla myös muilta sukupuolen edustajilta. Tämän lisäksi tutkimuksen avoimissa vastauksissa vastaan tuli muutamia kyselyyn vastanneiden kommentteja, jotka saivat pohtimaan, olivatko kaikki vastaajat ymmärtäneet osioissa käytetyt käsitteet samalla tavalla kuin tutkimuksen tekijä itse. Eräs vastanneista muun muassa totesi pohtineensa kyselyn edetessä ymmärtääkö sittenkään, mitä vastuullisella matkailulla tarkoitetaan. Toinen vastanneista toi taas esille, että vastuullisuus voi tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Tämä sai pohtimaan, olisiko kyselyn osiot sittenkin pitänyt muotoilla toisin. Entä, olivatko väittämät jääneet liian abstrakteiksi?

Tutkimuksen luotettavuutta mitatessa puhutaan puolestaan reliabiliteetista. Tämä kuvaa mittauksen kykyä antaa tarkkoja tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Luotettavalla tutkimuksella tarkoitetaan sitä, että tutkimus on toistettavissa samoin tuloksin, vaikka tutkijana toimisi toinen. (Vilkkä 2021b, luotettavuus (reliabiliteetti).)

Tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksessa on voinut olla muutamia seikkoja, jotka ovat voineet vaikuttaa saatuihin tuloksiin ja sitä mukaan tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkimukseen käytettyä kyselyä unohdettiin esimerkiksi testata ulkopuolisella. Kysely käytiin läpi useaan otteeseen yhdessä opinnäytetyön ohjaajan kanssa, mutta olennaista olisi ollut vielä testata, ymmärtääkö ulkopuolinen kyselyä samalla tavalla kuin itse kyselyn tekijä. Tämän takia esimerkiksi vähemmälle huomiolle jäi tarve erillisille selitteille Likertin asteikkoon perustuvissa väitteissä, joista vastaajat olisivat suoraan nähneet selitteet käytetyille vastausvaihtoehdoille. Selitteet löytyivät jokaisen vastausvaihtoehdon kohdalta, mutta ne nähdäkseen tuli painaa numeron vieressä olevaa i -kirjainta. Tästä huomautettiin opinnäytetyön tekijälle muutaman kerran. Asiasta otettiin selvää ja lopulta kävi ilmi, että kunhan vastaajat aloittivat kyselyä tekemään ja näkivät kokonaisuuden, pystyi ymmärtämään, mistä selitteet löytyivät. Tämä ei kuitenkaan poista sitä faktaa, etteikö erehdyksiä olisi voinut sattua. Toisaalta tämän takia vastauksia pyrittiin saamaan kyselyyn mahdollisimman paljon, jotta sattumalla ei olisi tutkimuksen tuloksiin vaikutusta.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti. Työn tekijä on tutustunut Kettusen, Kärjen, Näreahon ja Päällysahon (2020) laatimiin vastuullisen opinnäytetyön eettisiin suosituksiin. Tutkimuksen aiheeseen on perehdytty syvällisesti sekä toiminnassa on noudatettu rehellisyyttä, tarkkuutta ja huolellisuutta. Myös tekstissä käytettyihin lähteisiin on viitattu asianmukaisesti ja tekijänoikeuksia on kunnioitettu. Tämän lisäksi kyselyyn osallistujien yksityisyydensuoja on otettu huomioon. Kyselylomakkeella kerättyjä vastauksia on käytetty vain tutkimuksen tarkoitukseen sekä kyselyyn vastaaminen on tapahtunut anonymisti.

6.3 Arvioni omasta työstä ja oppimisesta

Tämän opinnäytetyön aiheen valitsemisessa koin aluksi haasteita. Alun perin opinnäytetyön aiheena oli tarkoitus olla kestävä kehitys, mutta tälle en keksinyt tarkasteltavaa näkökulmaa. Tämän jälkeen pohdin mahdollisuutta luoda vastuullisen matkailijan oppaan, mutta tämä ei olisi tuonut tarpeeksi uutuusarvoa työlle, sillä valmiita oppaita jo oli. Lopulta päädyimme opinnäytetyön ohjaajani kanssa siihen tulokseen, että tekemässäni opinnäytetyössä voitaisiin hyödyntää valmiita vastuullisen matkailun ohjeita ja näin ollen tutkia, missä määrin nämä ohjeet toteutuvat käytännössä.

Valitsin aiheen, koska koin sen ajankohtaisena, tärkeänä ja kiinnostavana. Olin opinnoissani aikaisemmin perehtynyt kestävään kehitykseen ja, jos totta puhutaan, vastuullisuus terminä oli itselleni

hieman tuntemattomampi. Kenties pidin vastuullisuutta ja kestävästä kehitystä toistensa synonyymeina. Toisaalta niin kuin luvussa 2 huomattiin, en taida olla tässä ainoa. Koen siis oppineeni tämän työn edetessä ainakin paljon uutta kyseisestä aiheesta.

Alun perin suunnitelmani oli tehdä opinnäytetyö kesällä 2023. Tämä ei kuitenkaan onnistunut, sillä kesän aikatauluni oli kiireellisempi kuin osasin alun perin kuvitella. Näin ollen työ aloitettiin varsinaisesti elokuussa 2023 ja palautus suunniteltiin saman vuoden marraskuun loppupuolelle. Taulukosta 5 voidaan nähdä tarkemmin, miten opinnäytetyöhön käyttämäni aika jakaantui.

Taulukko 5. Opinnäytetyön aikataulu

Aihe	Viikkoaikataulu
Teoriaan perehtyminen	Vko 32–40
Kysymysten luominen	Vko 41–43
Datan keruu	Vko 44
Analysointi	Vko 45–48

Koin työn teoriaosuuden yllättävän aikaa vievänä. Henkilökohtaisesti haasteekseni koin erityisesti liian pikkutarkasta työskentelystä irti pois pääsemisen. Tunsin vaikeutta siirtyä kirjoittamisessani eteenpäin ellen ymmärtänyt, mitä kirjoitin. Tämä esiintyi etenkin tietoperustan kohdassa, jossa pyrin selventämään käsitteiden ”kestävä kehitys” ja ”vastuullisuus” eroa. Tietoa tuntui olevan esillä hyvin hajanaisesti ja suoraa määritelmää mielestäni näiden kahden käsitteen erolle oli hyvin vaikea löytää. Huomasin usein ihmetteleväni erinäisten yritysten verkkosivuilla heidän vastuullista viestintäänsä. Ihmettelin, miksi otsikossa puhuttiin vastuullisuudesta, mutta asiasisältö keskittyi enimmäkseen kestävään kehitykseen, kunnes sitten opinnäytetyöni edetessä tajusin kestävä kehityksen olevan osa vastuullisuutta (luku 2). Kenties näiden kahden käsitteen ero saattaa olla joillekin itseltään selvää, mutta tuskin kaikille. Tämä sai ainakin itseni pohtimaan, kuinka moni on epätietoinen näiden kahden termin erosta ja voisiko tällä olla edelleen esimerkiksi vaikutusta vastuullisuuden toteutumiseen myös matkailun näkökulmasta.

Jumittumiseni teoriaosuuteen vei aikaa pois myös työn muusta osuudesta ja tunsin työn loppuvaiheessa kiirettä etenkin opinnäytetyön tutkimusvaiheessa. Tämä näkyi muun muassa hetkellisenä turhautumisena ja motivaation puutteena. Käytin mielestäni esimerkiksi liian vähän aikaa itse kyselyn luomiseen, sillä pelkäsin muuten aikaa jäävän liian vähän tutkimuksen analysoimiseen. Tämä mielestäni näkyi kyselyn laadussa, johon en ole täysin tyytyväinen. Koen, että kyselyn osiot jäivät turhan abstrakteiksi. Mikäli tekisin kyselyn vastaisuudessa uudestaan, kiinnittäisin huomiota enemmän kyselyn luomiseen ja muovaisin osiot selkeämmiksi. Tämän lisäksi pyrkisin selvittämään, mikäli vastaajat ymmärtävät vastuullisen matkailun samalla tavalla kuin tutkimuksen tekijä itse.

Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin tyytyväinen, että sain työni valmiiksi. Vaikka tutkimus ei lopulta sujunutkaan niin kuin oli ajatus, toi se itselleni uusia oivalluksia siitä, mitä ensi kerralla voisi tehdä toisin. Koen oppineeni aiheeseen liittyen paljon uutta ja toivon, että vastaisuudessa vastuullisen matkailun toteutumiseen panostettaisiin entistä enemmän. Aihetta olisi hyvä tutkia lisää ja mielestäni olennaista olisi selvittää, kuinka moni todellisuudessa ymmärtää kyseisen käsitteen. Olennaista mielestäni olisi, että tietoa vastuullisesta matkailusta lisättäisiin ja, että informaatio olisi mahdollisimman yhtenäistä. Vastuullisuuden pitäisi merkata kaikille samaa asiaa, eikä mielestäni saisi olla niin, että käsite merkkää eri ihmisille eri asioita. Kun tietoa löytyy ja se on yhtenäistä, on toiminnan tasolla tätä myös helpompi toteuttaa.

Lähteet

Blinnikka, P. 8.9.2020. Mitä on vastuullinen matkailu? Mitä eroa on kestäväällä ja vastuullisella matkailulla? JAMK blogipalvelu. Luettavissa: <https://blogit.jamk.fi/turbinaattori/2020/09/08/mita-on-vas-tuullinen-matkailu-mita-eroa-on-kestavalla-ja-vasuullisella-matkailulla/>. Luettu: 29.5.2023.

Blinnikka, P. 26.4.2021. Mitä on vastuullinen matkailu. JAMK University of Applied Sciences. Video. Katsottavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=YbFOA4tk2gs&t=555s>. Katsottu: 2.9.2023.

Brundtland, G. 1987. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. Oslo. Luettavissa: https://www.motiva.fi/files/17284/The_Brundtland_Report_-_Our_Common_Future.pdf. Luettu: 16.10.2023.

Dolinšek, S., Kulusjärvi, O., Ojala, S. & Tervokankare, K. 2021. Nordia tiedonantoja. Vastuullisen matkailun osaamistarpeet matkailuyrityksissä. Joensuu. Luettavissa: <https://nordiatiedonantoja.journal.fi/article/view/107277>. Luettu: 26.5.2023.

Edelheim, J. & Ilola, H. 2017. Matkailututkimuksen avainkäsitteet. Lapland University Press. Rovaniemi. E-Kirja. Luettavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63093/Matkailututkimuksen_avaink%C3%A4sitteet_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 2.9.2023.

Ekomatkaajat 2022. Vastuullinen matkailu. Luettavissa: <https://ekomatkaajat.fi/ekomatkaajat/vas-tuullinen-matkailu/>. Luettu: 23.9.2023.

Ennelin, A. 23.3.2023. Mitä vastuullisuus tarkoittaa? Millainen on vastuullinen yritys? Vastuutakomo. Blogi. Luettavissa: https://muutostakestavasti.fi/mita_vastuullisuus_tarκοittaa_millainen_on_vastuullinen_yritys/. Luettu: 2.9.2023.

Finnair 2021. Blue Wings -tarinat. Finnair valittiin jälleen Suomen vastuullisimmaksi brändiksi lentoyhtiöiden joukossa. Luettavissa: <https://www.finnair.com/fi-fi/bluewings/vastuullisuus/finnair-valittiin-j%C3%A4lleen-suomen-vastuullisimmaksi-br%C3%A4ndiksi-lentoyhti%C3%B6iden-joukossa-2246566>. Luettu: 4.11.2023.

Greenkey 2023. Opi lisää! Reilun matkailijan ohjeet. Luettavissa: <https://greenkey.fi/opi-lisaa/>. Luettu: 5.11.2023.

Greenreality 2023a. Ekologinen kestävä kehitys. Luettavissa: <https://greenreality.fi/greenreality-kouluissa/greenreality-lupaukset/tukimateriaalit/yk-agenda-2030/ekologinen-kestava-kehitys>. Luettu: 15.8.2023.

Greenreality 2023b. Taloudellinen kestävä kehitys. Luettavissa: <https://greenreality.fi/greenreality-kouluissa/greenreality-lupaukset/tukimateriaalit/yk-agenda-2030/taloudellinen-kestava-kehitys>. Luettu: 15.8.2023.

Greenreality 2023c. Sosiokulttuurinen kestävä kehitys. Luettavissa: <https://greenreality.fi/greenreality-kouluissa/greenreality-lupaukset/tukimateriaalit/yk-agenda-2030/sosiokulttuurinen-kestava-kehitys>. Luettu: 15.8.2023.

Grym, A. & Jaakkola, S. 9.6.2020a. Matkailun sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset – Siltojen rakentaja vai epätasa-arvon edistäjä? Valpas Media. Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/yhteisot-ja-kulttuurit/matkailun-sosiaaliset-kulttuuriset-vaikutukset/> . Luettu: 16.9.2023.

Grym, A. & Jaakkola, S. 9.6.2020b. Matkailun ympäristövaikutukset – Muutakin kuin ilmastonmuutos, muovipillit ja katoavat korallit. Valpas Media. Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/ymparisto-ja-ilmasto/matkailun-ymparistovaikutukset/> . Luettu: 16.9.2023.

Grym, A. & Jaakkola, S. 9.6.2020c. Matkailun taloudelliset vaikutukset – Vastuullinen kuluttaminen auttaa kohdetta ja kannustaa matkailuyrityksiä eettiseen toimintaan. Valpas Media. Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/talouden-ilmiot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/> . Luettu: 16.9.2023.

Härmä, T. & Nasib, N. 2023. Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet. Opetushallitus. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet> . Luettu: 17.8.2023.

Jaakkola, S. 9.6.2020. Mitä vastuullinen matkailu tarkoittaa ja miksi sen pitäisi kiinnostaa minua, matkailijaa? Valpas Media. Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/artikkelisarja-vastuullisesta-matkailusta/> . Luettu: 23.9.2023.

Jaakkola, S. 27.10.2020. Auttaako sertifikaatti valitsemaan vastuullisemmin vai ovatko matkailualan sertifikaatit pelkkää viherpesua? Valpas Media. Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/auttaako-sertifikaatti-valitsemaan-vastuullisemmin-vai-ovatko-matkailualan-sertifikaatit-pelkkaa-viherpesua/>. Luettu: 4.11.2023.

Kestäväkehitys.fi 2023. Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Luettavissa: <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>. Luettu: 23.9.2023.

Kettunen, J., Kärki, A., Näreaho, S. & Päällysaho, S. 2020. Vastuullinen opinnäytetyö. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Arene. Luettavissa: <https://www.arene.fi/wp->

<content/uploads/Raportit/2020/Arenen%20ONT%20eettiset%20ohjeet%20esitysmateriaali%202020.pdf? t=1578486373> . Luettu: 18.11.2023.

Kielitoimiston sanakirja 2022. Vastuullinen. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/vastuullinen?source=suggestion> . Luettu: 2.9.2023.

Kiwa s.a. Mikä sertifikaatti on? Miten sertifikaatin saa? Luettavissa: <https://www.kiwa.com/fi/fi/palvelutyypit/sertifiointi-ja-arviointi/johtamisjarjestelmat/mika-sertifikaatti-on/>. Luettu: 4.11.2023.

Lehtonen, T. 18.1.2023. Kestävyys ja vastuullisuus – hengästyttävän laajat näkymät. Ajatusyhteys blogi. Luettavissa: <https://blogs.uwasa.fi/ajatusyhteys/2023/01/18/kestavyys-ja-vastuullisuus-%E2%80%92-hengastyttavan-laajat-nakymat/>. Luettu: 14.8.2023.

Reilun matkailun yhdistys s.a. Yhdistys. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/yhdistys/> . Luettu: 11.9.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021a. Ota selvää ja tiedosta vastuusi. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/ota-selvaa-ja-tiedosta-vastuusi/>. 30.9.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021b. Reilun matkailijan ohjeet? Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/>. Luettu:23.9.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021c. Vältä ruuhkia. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/valta-ruuhkia/> . Luettu: 30.9.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021d. Matkusta turvallisesti. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/matkusta-turvallisesti/> . Luettu: 30.9.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021e. Kunnioita paikallista kulttuuria ja ihmisiä. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/kunnioita-paikallista-kulttuuria-ja-ihmisia/> . Luettu: 30.9.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021f. Käytä rahasi reilusti. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/kayta-rahasi-reilusti/> . Luettu: 4.11.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021g. Valitse vähäpäästöinen liikkumismuoto. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/valitse-vahapaastoinen-liikkumismuoto/>. Luettu: 4.11.2023.

Reilun matkailun yhdistys 2021h. Viesti vastuullisesti. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/viesti-vastuullisesti/>. Luettu:6.11.2023.

UNEP & WTO 2005. Making Tourism more Sustainable: A Guide for Policy Makers. UNEP Publications. Luettavissa: <https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/8741;jsessionid=B2FB985ED71613EE63423B2991BDE92F>. Luettu: 21.8.2023.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Vilkkä, H. 2021a. Näin onnistut opinnäytetyössä. PS-kustannus. Jyväskylä. E-kirja. Luettu: 23.10.2023.

Vilkkä, H. 2021b. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. PS-kustannus. Jyväskylä. E-kirja. Luettu: 23.10.2023.

Visit Finland 2023a. Kestävän matkailun tila 2022. Sustainable travel Finland. Luettavissa: <https://www.visitfinland.fi/49ce4c/globalassets/visitfinland.fi/vf-julkaisut/2023/kestavan-matkailun-tila-2022.pdf>. Luettu: 23.9.2023.

Visit Finland 2023b. Kestävän matkailun puolesta. Luettavissa: <https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/vastuullinen-matkailu/sustainable-travel-finland>. Luettu: 23.9.2023.

WWF 2017. A guide to responsible travel. Luettavissa: <https://lp.panda.org/travel>. Luettu: 4.11.2023.

Ympäristöministeriö 2023. Mitä on kestävä kehitys? Luettavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>. Luettu: 17.10.2023.

Liitteet

Liite 1. Kysely

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Ikä? *

Valitse

2. Sukupuoli *

Nainen

Mies

Muunsukupuolinen

Ei tahdo sanoa

3. Asuinpaikka *

- Kirjoita tai valitse listalta avainsana -

4. Toimintaasi tällä hetkellä parhaiten kuvaava vaihtoehto? *

Palkansaaja

Yrittäjä

työllistynyt ansiotyössä muulla tavoin esim. apurahalla tai itsensä työllistäjänä

Työtön

Opiskelija

Muuten työvoiman ulkopuolella (perhe- tai vanhempainvapaalla, eläkkeellä)

Muu, mikä?

[Edellinen](#) [Seuraava](#)

2/5

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

5. Valitse käsitystäsi parhaiten vastaava vaihtoehto. *

	1 	2 	3 	4 	En osaa sanoa
Informaatiota vastuullisesta matkailusta on helposti saatavilla.	☐	☐	☐	☐	☐
Ymmärrän, mitä vastuullisella matkailulla tarkoitetaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen lukenut ohjeita, miten toimia vastuullisena matkailijana.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän, minkälaisia positiivia vaikutuksia matkailulla voi olla.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän, minkälaisia negatiivisia vaikutuksia matkailulla voi olla.	☐	☐	☐	☐	☐

Edellinen

Seuraava

3/5

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

6. Valitse toimintaasi parhaiten vastaava vaihtoehto. *

	1 	2 	3 	4 	En osaa sanoa
Perehdyn kohteeseen ennen matkaa tietääkseni etukäteen, mitä kaikkea matkan aikana tulisi huomioida.	☐	☐	☐	☐	☐
Otan selvää, mihin aikaan vuodesta matkakohteessa on huippusesonki matkustaakseni sesongin ulkopuolella ja näin vähentääkseni kohteeseen kohdistuvaa liikamatkailua.	☐	☐	☐	☐	☐
Otan selvää, miten toimia kohteessa mahdollisimman vastuullisesti vahvistaakseni matkailun positiivisia vaikutuksia.	☐	☐	☐	☐	☐
Perehdyn etukäteen kohteen palveluntarjoajiin/ yrityksiin suosiakseni mahdollisimman vastuullisia toimijoita.	☐	☐	☐	☐	☐
Selvitän, mikä liikkumismuoto olisi matkalle mahdollisimman vähäpäästöinen pienentääkseni matkasta aiheutuvaa hiilikuormaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Otan selvää, kuinka viestiä matkakokemuksestani vastuullisesti, jotta antaisin kohteesta mahdollisimman todenmukaisen kuvan.	☐	☐	☐	☐	☐

Edellinen

Seuraava

4/5

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

7. Valitse mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto. *

	1 	2 	3 	4 	En osaa sanoa
Haluan muuttaa omaa matkustuskäyttäytymistäni vastuullisempaan suuntaan	☐	☐	☐	☐	☐
On helppo tehdä valintoja, jotka tekevät matkasta vastuullisemman.	☐	☐	☐	☐	☐
Vastuullinen matkailu nostaa matkailun kustannuksia.	☐	☐	☐	☐	☐

8. Mitä mieltä olet vastuullisesta matkailusta ja sen mahdollisista haasteista yleisesti?

Edellinen

Lähetä

5/5